Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

№ 129 (8619).

6 июль 1985 йил шанба

Баҳоси 3 тийин.

ФАН БИЛАН МЕҲНАТ ИТТИФОҚИ — ЗАМОН ТАЛАБИ

5 июль куни Тошкентда республика партия-хўжалик активининг йиғилиши бўлди. Йиғилишда область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари, халқ депутатлари область, шаҳар, район Советлари ижроия комитетларининг раислари, министрлар ва давлат комитетларининг раислари, совет ва касаба союз ходимлари, илмий ишлаб чиқариш ҳамда ишлаб чиқариш бирлашмаларининг, корхоналар, қурилиш ташкилотлари, колхоз ва совхозларнинг, илмий тадқиқот ҳамда лойиҳа институтларининг, олий ўқув юртларининг раҳбарлари ва бош мутахассислари, илғор ишчилар ва колхозчилар, ишлаб чиқариш новаторлари иштирок этдилар. Йиғилишда матбуот, радио ва телевидение вакиллари қатнашдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари И. Б. Усмонхўжаев «КПСС Марказий Комитетида фан-техника тараққиётини жадаллаштириш масалаларига бағишлаб ўтказилган кенгаш якунлари ва республика партия ташкилотининг вазифалари» мавзуида доклад қилди.

Докладни муҳокама қилишда Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари Т. А. Алимов, Навоий цемент заводининг директори Т. Х. Тошпўлатов, Фарғона область партия комитетининг биринчи секретари Х. У. Умаров, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госплани раиси Қ. А. Аҳмедов, Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министри А. Ҳ. Ҳамидов, Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари Р. С. Ашуралиев, Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти П. Қ. Ҳабибуллаев, «Тошкент трактор заводи» бирлашмасининг бош директори И. Х. Мусин, Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министри А. И. Икромов, Тошкент политехника институтининг ректори К. С. Аҳмедов, Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари В. А. Антонов, Андижон область ижроия комитетининг раиси Ж. Ҳ. Ҳасанов, Ўзбекистон ССР Госстройи раиси Ш. У. Ҳайдарова, Андижон машинасозлик заводининг слесари В. И. Тимохин, Ўзбекистон ССР Госкомсельхозтехникасининг раиси М. Э. Эгамбердиев, «Узгипротяжпром» институтининг директори И. Ҳ. Ҳикматуллаев, Сурхондарё область Ленин йўли район агросаноат бирлашмаси кенгашининг раиси Б. Ж. Жўрақулов, Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари М. М. Мирқосимов, Намангандаги аврли газламалар комбинатининг директори С. Т. Тўхтабоев, Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш илмий тадқиқот институтининг директори А. Х. Ҳожиев қатнашдилар.

Партия-хўжалик активининг йиғилишида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг бюро аъзолари ва аъзоликка кандидатлари Р. Ҳ. Абдуллаева, Е. А. Айтмуротов, В. П. Анишчев, Ғ. Ҳ. Қодиров, В. К. Михайлов, Т. Н. Осетров, О. У. Салимов, К. Саликов, Х. А. Шоғазатов, Н. М. Маҳмудова, У. У. Умаров, В. А. Хайдуров иштирок этдилар.

Йиғилишда КПСС Марказий Комитетининг масъул ходими В. Н. Лаврентьев қатнашди.

КПСС МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИДА ФАН-ТЕХНИКА ТАРАҚҚИЁТИНИ ЖАДАЛЛАШТИРИШ МАСАЛАЛАРИГА БАҒИШЛАБ ЎТКАЗИЛГАН КЕНГАШ ЯКУНЛАРИ ВА РЕСПУБЛИКА ПАРТИЯ ТАШКИЛОТИНИНГ ВАЗИФАЛАРИ

Ўртоқ И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ доклади

Ўртоқлар!

Мамлакатимиз социал-иқтисодий ривожланишининг масъулиятли босқичига қадам қўйди. Барча совет кишилари каби республика меҳнаткашлари олдида ҳам мураккаб, сифат жиҳатидан янги, аммо олижаноб вазифалар турибди. Бу вазифалар КПСС Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми қарорларида, яқинда КПСС Марказий Комитетида фан-техника тараққиёти масалаларига бағишлаб ўтказилган кенгашда аниқ-равшан белгилаб берилди.

Кенгашда кўтарилган проблемалар кенг кўламлилиги, янгилиги жиҳатидан, кўп соҳаларни қамраб олганлиги жиҳатидан мамлакатимиз турмушидаги энг муҳим ижтимоий-сиёсий воқеалар қаторида жуда катта ўрин олади. Келгусида революцион ўзгартишлар қилиниши лозим. Бу ўзгартишлар экономиканинг ҳамма тармоқларини, жамият ҳаётининг барча соҳаларини ўз ичига олади, совет кишиларининг турмушини янада яхшилайди ва кўркамлаштиради.

КПСС Марказий Комитети 1985 йил июль Пленумининг ва ўн биринчи чақириқ СССР Олий Совети учинчи сессиясининг қарорлари Коммунистик партия билан Совет давлати халқ фаровонлиги тўғрисида, совет сиёсий системаси ҳамма бўғинларини активлаштириш ҳақидаги тинимсиз ғамхўрлигининг янги далилидир.

«Жаҳон тараққийпарвар жамоатчилигининг кўз ўнгида Совет Иттифоқи одамлар асрий социал орзу — умидларининг мужассам тимсоли бўлиб келди ва шундай бўлиб қолаверади,— деб таъкидлади КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев. — У ўз экономикасини энг юксак даражада ташкил этиш, энг юксак самарадорлик намунаси ҳам бўлиши керак».

Партия фан-техника тараққиётини жадаллаштиришни мамлакат халқ хўжалигини тубдан юксалтиришнинг асосий, бирдан-бир тўғри йўли деб билади. Бу — энг муҳим сиёсий ва иқтисодий аҳамиятга молик вазифадир. КПСС Марказий Комитетидаги кенгашда таъкидланганидек, бу вазифани ҳал этиш ҳеч кечиктириб бўлмайдиган умумпартия, умумхалқ ишидир.

Ўртоқ М. С. Горбачевнинг шу кенгашдаги доклади билан ҳаммангиз яхши танишсизлар. Докладда ривожланишимизнинг энг чуқур, энг зарур проблемалари қўйилган. Бунда гап аввало стратегик муҳим соҳаларда тезроқ олға силжиш ҳақида, социал проблемаларни янада тўла-тўкис ҳал қилиш тўғрисида, ривожланишимизнинг принципларини рўёбга чиқаришга янгича ёндашиш ҳақида бормоқда. Қайта қуришнинг бош йўналиши социалистик хўжалик афзалликларидан янада чуқурроқ ва ҳар тарафлама фойдаланишдан иборат.

Яқинда Сиёсий бюро кенгаш якунларини кўриб чиқди, уларни якдиллик билан маъқуллади ва тегишли қарор қабул қилди. Шу тариқа унинг ғояларига, хулосаларига, амалий тадбирларига партиявий ҳужжат кучи бахш этилди, шу тариқа биз ишимизнинг навбатдаги, янада муҳимроқ босқичига — ишлаб чиқилган стратегияни рўёбга чиқариш соҳасидаги амалий фаолият босқичига кирдик.

Бугун биз КПСС Марказий Комитетидаги кенгашда ишлаб чиқилган қоидаларни турмушга амалий равишда татбиқ этиш масалаларини кенг миқёсда, чуқур ва атрофлича муҳокама қилиш, шу йилги ва умуман беш йиллик планларни муваффақиятли тугаллашга оид вазифаларни равшанлаштириб олиш учун тўпландик.

Биз экономикани ривожлантиришда янги марраларга эришиш учун курашни авж олдирар эканмиз, юксак даражада ривожланган фан-техника потенциалига таянамиз. Бу потенциал кўп тармоқли саноатнинг юксалган миқёслари билан, агросаноат комплексини узлуксиз ривожлантириш билан, қудратли қурилиш индустрияси, илмий муассасалар, конструкторлик ташкилотлари ва ўқув юртларининг кенг тармоқли шохобчаси билан ажралиб туради. Халқ хўжалигида бир миллион уч юз минг олий ва ўрта махсус маълумотли мутахассис меҳнат қилмоқда.

Ҳозир экономикамизнинг асосий фондлари 74 миллиард сўмликдан ошиб кетди. Саноатда 1500 тадан кўпроқ корхона, бирлашма, шу жумладан салкам 240 та комплекс механизациялашган ва автоматлашган корхона ишлаб турибди.

Ўн биринчи беш йиллик даврида саноатдаги ялпи маҳсулот ҳажми қарийб 18 процент, қишлоқ хўжалигида 11 процент кўпайди. Миллий даромаднинг илдам ўсишига эришилди. Кўпгина министрликлар, бирлашмалар, корхоналар белгиланган топшириқларни ва шартномавий мажбуриятларни бажармоқдалар. Республиканинг 30 мингдан кўпроқ меҳнатчиси беш йиллик планлар барвақт бажарилганлиги ҳақида рапорт берди.

Ҳамма жойда салбий ходисаларга қарши авж олдириб юборилган кураш, партия ва давлат интизомини мустаҳкамлашга, кадрлар билан ишлашни такомиллаштиришга қаратилган қатъий ва изчил йўл экономикани ривожлантиришдаги кўрсаткичларни яхшилашга самарали таъсир қилди. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети XVI пленумининг қарорларини амалга ошириш давомида партия, совет, давлат, ҳуқуқни муҳофаза қилиш ва хўжалик органларини партияга садоқатли, ҳалол кишилар билан мустаҳкамлаш юзасидан қатъий чоралар амалга оширилмоқда. Жамият манфаатларига зид ходисаларга, айниқса мансабдор шахсларнинг жиноятларига қарши муросасиз кураш олиб борилмоқда.

Вазиятни соғломлаштириш юзасидан ўтказилаётган ташкилотчилик ва сиёсий ишлар меҳнат коллективларини ишдаги ғайрат-шижоатни оширишга, мавжуд резервлардан янада тўла-тўкис фойдаланишга сафарбар этмоқда. Кўпгина суиистеъмолларнинг илдизлари тугатилмоқда, ижобий силжишлар юзага келиб, ўзига йўл очиб бормоқда.

Йилнинг биринчи ярми якунларига қараганда, республика саноати олти ойлик планни муддатидан аввал — 27 июнда бажарди. Йил бошланганидан бери биринчи марта индустриямиз ишлаб чиқариш ҳажмини оширишнинг йиллик планда кўзда тутилган суръатидан ўзиб кетди ва бу кўрсаткич 7,4 процентга етди. Меҳнат унумдорлигини ўстириш суръатлари йиллик топшириқдаги 3,4 процент ўрнига 4,7 процент ошди.

Қурувчилар иш суръатларини жадаллаштирмоқдалар. Янги Қўқон химия, Тошкент шоли заводларида, Бухоро тўқимачилик комбинатининг Хазораспдаги филиалида қурилиш ишлари тугалланиб, дастлабки маҳсулот олинди. Мактаблар, болалар муассасалари ва касалхоналар ўтган йилнинг биринчи ярмига нисбатан кўпроқ қурилди, уй-жойларни фойдаланиш учун топшириш, янги ерларни ўзлаштириш маромининг даражаси юксалди.

Транспорт, алоқа, халқ хўжалигининг бошқа тармоқлари меҳнатчилари ўз куч-ғайратларини оширмоқдалар.

Агросаноат комплексида катта ўзгаришлар рўй бермоқда. Комплекс ходимларининг Озиқ-овқат программасини амалга оширишда республиканинг ҳиссасини кўпайтириш учун масъулияти кучайтирилмоқда.

Яқинда пиллачилар мажбуриятлар муваффақиятли бажарилганлиги тўғрисида рапорт беришди. Улар 32 минг тоннадан кўпроқ пилла тайёрлашди. Беш йиллик бошлаганидан буён Ватан топшириққа қўшимча равишда 15 минг тоннадан кўпроқ қимматли ҳом ашё олди. Бироқ, олға томон боришимизга ҳалақит бераётган камчиликлар ва танг жойлардан қутулишга, ҳамма резервларни қидириб топиб, ишга солишга муваффақ бўлганимизда янада яхшироқ ишлашимиз ва кўпроқ натижаларга эришишимиз мумкин бўлур эди.

Аввало асосий ишлаб чиқариш фондларидан фойдаланишни анча яхшилаш зарур, бу фондлар беш йилликнинг тўрт йили мобайнида 30 процент кўпайди. Республикада хўжалик юритишни яхшироқ ташкил этиб, салмоқли натижаларга эришаётган бирталай меҳнат коллективлари бор. Чирчиқдаги нефтни қайта ишлайдиган, химия асбоб-ускуналари, трансформаторлар ишлаб чиқарадиган заводларда, Тошкент чинни заводида қувватлардан тўла-тўкис фойдаланилмоқда.

Бироқ, ҳамма жойда ҳам иш кўнгилдагидек эмас. Ишлар таҳлили асосий фондларнинг ҳар бир сўмига тўғри келадиган самарадорлик ошмаётганлигини кўрсатиб турибди. Бир қанча янги ва ҳатто ишлаб турган корхоналар ҳам узоқ вақтгача лойиҳа кўрсаткичларига эриша олмаяпти.

Биздаги ишлаб чиқариш самарадорлиги ҳали замонавий талабларга мос келмаяпти, суст ошмоқда. Характерли бир мисол келтирмоқчиман. Беш йиллик бошланганидан бери Жиззах областини ривожлантиришга бир ярим миллиард сўм давлат капитал маблағи сарфланди, 30 та корхона қурилди, 40 минг гектар янги суғориладиган ер фойдаланиш учун топширилди. Хўш, сарфланган маблағдан қандай самара олинмоқда? Тўрт йил мобайнида саноат ишлаб чиқариши ҳажми атиги 16 процент ошди. Меҳнат унумдорлиги ўсмаяпти, фондларнинг самарадорлиги камайиб бормоқда. Қишлоқ хўжалиги ялпи маҳсулоти, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлиги камайиб кетди.

Вужудга келган аҳволнинг сабаби шуки, Жиззах область партия комитети билан ижроия комитети ҳали экономикани интенсивлашизига кўчиришга чинакамига киришганлари йўқ, ҳамма участкаларда масъулият, ишчанлик ва тартиб қарор топишига эришганлари йўқ. Бу ердаги бош вазифа шундан иборатки, юқоридан пастгача барча кадрларнинг фикр — ўйлари ва кайфиятларида бутун чоралар билан бурилиш қилиш, уларнинг бутун диққат-эътиборини энг муҳим иш — фан-техника тараққиётига қаратиш керак.

Шундай қилинмас экан, биз кўнгилдагидек натижаларга эриша олмаймиз. Енгил саноатнинг янги корхоналари иши ҳам шуни тасдиқлаб турибди. Биз бу корхоналарни қуришга киришиб, ўз вақтида яхши иш бошладик. Республикада корхоналарнинг 66 та филиали барпо этилди. Бу ишга 400 миллион сўмдан кўпроқ маблағ сарфланди. Бироқ самарадорликка эришилмаяпти. 1982 йилда ишга туширилган Беруний, Тўрткўл, Хўжайли йигирув-тўқув фабрикалари ўз қувватининг 30—40 проценти даражасида ишламоқда. Комбинатларнинг Бешариқ, Чинобод ва Яккабоғдаги филиаллари эса иш билан бундан ҳам камроқ таъминланган.

Вужудга келган аҳвол учун Енгил саноат министрлиги билан бир қаторда область партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети ва область ижроия комитетлари, шунингдек шу корхоналар жойлашган территориялардаги шаҳар, район партия комитетлари, район ижроия комитетлари ҳам баравар жавобгардирлар. Ишчиларнинг меҳнат, турмуш шароитини яхшилаш тўғрисида дуруст ғамхўрлик қилинмаётганлиги ишдаги камчиликларнинг сабабларидан бири дир.

Халқ хўжалигининг ҳар бир тармоғида шундай мисоллар бор. Биз бунга ортиқ тоқат қила олмаймиз. Ишни зудлик билан яхшилаш зарур. Вазифа шундан иборатки, ҳамма министрликлар, идоралар, ҳар бир корхона ишлаб чиқариш қувватларидан тўла-тўкис фойдаланиш тадбирларини ишлаб чиқсинлар. Партия, совет органлари илғор тажрибани доимо ўрганишлари, умумлаштиришлари ва актив жорий қилишлари, бу ишдаги нуқсонлар учун қаттиқ жавоб талаб қилишлари лозим.

Қувватлардан самарали фойдаланиш учун кураш вақтинчалик кампания эмас. Бу — халқ хўжалиги соҳасидаги катта вазифа бўлиб, бизнинг олға томон қиладиган ҳаракатимиз кўп жиҳатдан шу вазифанинг бажарилишига боғлиқ. Биз ўсиш суръатларини ой сайин жадаллаштириб ишлашимиз керак. Меҳнат унумдорлиги соҳасидаги ишларнинг аҳволи бизни асло қониқтирмайди.

Министрликлар, идоралар, корхоналарнинг янги техника ва илғор технологияни жорий қилиш, қўл меҳнатини қисқартириш соҳасидаги иши қониқарсизлиги, меҳнат унумдорлиги суст ўсаётганлигининг асосий сабабидир. 79 та министрлик ва идорадан 66 таси техника тараққиёти юзасидан белгиланган беш йиллик топшириқларини бажармади. Жорий қилинган ишларнинг 47 проценти эса ҳеч қандай наф бермади. Бу гап асосан Мебель ва ёғочсозлик саноати министрлигига, Бинокорлик материаллари саноати министрлигига, Госкомсельхозтехникага, Қишлоқ хўжалиги министрлигига тааллуқлидир. Маҳамадалиев, Исаев, Эгамбердиев ва Икромов ўртоқлар фан-техника тараққиётига нисбатан шундай муносабатда бўлинаётганлиги учун нега жавоб бермайдилар? Корхоналарнинг 50 проценти умуман янги техника ва илғор технологияни жорий қилмаётганлиги ҳам эътиборга олинса, республикада меҳнат унумдорлиги нега суст ўсаётганлиги равшанлашади.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети энди эскичасига ишлаб бўлмайди, деб ҳисоблайди. Баъзи раҳбарлар оғизда янги техникани жорий этиш тарафдори эканликларини айтсалар ҳам, амалда бу иш билан чуқур ва жиддий шуғулланмаяптилар. Биз ҳаммамиз фан-техника тараққиётини жадаллаштиришда туб бурилишга эришишимиз лозим. Янги техника ва илғор технологияга таяниш меҳнат унумдорлигини тез ўстиришнинг энг асосий омили бўлиб қолиши керак. Биз бу йўлда сабот билан ишлашимиз лозим. Бизда намуна олса арзийдиган корхоналар бор. Масалан, Навоий кон-металлургия комбинатида, Наманган аврли газламалар комбинатида, Тошкент самолётсозларида мароқли иш тажрибаси орттирилган. Уларнинг тажрибасини ўрганиш ва оммалаштириш — партия комитетларининг кечиктириб бўлмайдиган вазифасидир.

Фан-техника революциясини амалга оширишда **машинасозлик** энг муҳим роль ўйнайди. Илм-фанни ишлаб чиқариш билан бирлаштириш, унга илғор ғояларнинг таъсирини ўтказиш амалда машиналар ва технология орқали рўёбга чиқади. Республикада машинасозлик корхоналарининг катта группаси бор.

Аммо саноатнинг шу энг муҳим тармоғи имкониятларидан ҳозирча яхши фойдаланилмаяпти, кўпгина машиналарнинг техникавий даражаси ва сифати хусусида жуда жиддий таъналар айтилмоқда. Пахтакорлар 100 от кучига эга бўлган янги тракторга кўпданоқ мунтазир бўлиб турибдилар, аммо Тошкент трактор заводида уни кўплаб ишлаб чиқариш пайсалга солинмоқда.

Культиваторлар, сеялкалар, чанглагич-пуркагичлар, кўрак чувиш машиналари, пахтани қайта ишлаш техникаси сифатини анча ошириш керак. Бегона ўтлар илдизини олиб ташлайдиган, кундаков қилиб майдалайдиган машина-механизмлар узоқ вақтдан бери ишлаб чиқарилмаяпти.

Запас қисмлар проблемаси ҳамон ўткир бўлиб турибди. Масалан, культиваторларнинг иш органларига бўлган ҳақиқий эҳтиёжнинг атиги 60—70 проценти, чанглагич-пуркагичлар иш органларига бўлган эҳтиёжнинг эса ярмидан ҳам камроғи қондирилмоқда.

Ўз ишларини суст қайта қураётган бирлашмаларнинг раҳбарлари Сафаров, Макашев ўртоқлар ишдаги бу камчиликлар учун жавоб беришлари керак.

Яна бир масалага тўхталиб ўтмоқчиман. Фан-техника тараққиёти ишлаб чиқарувчи кучларни ривожлантиришда **технологиянинг** ролини беқиёс оширди. Ҳозир кимки илғор технологиядан фойдаланаётган бўлса, техника тараққиёти калитини қўлга киритиб олишини турмуш яққол кўрсатиб турибди.

Янги машиналар ва қурилмаларнинг технологиявий даражаси унчалик юқори эмаслиги уларни ўзлаштиришда кўпгина қийинчиликларни келтириб чиқармоқда, десак муболаға бўлмайди. Ҳатто энг яхши техник кучларни ўзида бирлаштирган «Технолог» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси ҳам қўл меҳнати улушини камайтиришга, маҳсулот сифатини оширишга тузукроқ таъсир ўтказмаяпти. У қайта ишлаш марказлари, қайтадан йўлга қўйиладиган роботлаштирилган комплекслар асосида эпчил ишлаб чиқаришларни вужудга келтириш билан етарли равишда шуғулланмаяпти.

(Давоми иккинчи бетда).

КОСМОС ТИНЧЛИККА ХИЗМАТ ҚИЛИШИ КЕРАК

М. С. ГОРБАЧЕВнинг «ТАШВИШЛАНАЁТГАН ОЛИМЛАР СОЮЗИ» МУРОЖААТНОМАСИГА ЖАВОБИ

Муҳтарам Кендалл жаноблари.

«Ташвишланаётган олимлар союзи» номидан космик қуролни тақиқлашга даъват этувчи Сиз йўллаган мурожаатномани олдим. Қуролланиш пойгасини космик фазога ёйиш, космик фазони ҳарбий рақобат майдонига айлантириш инсоният учун нақадар хавфли оқибатлар келтириб чиқаришини кўпгина бошқа кишиларга нисбатан равшанроқ тушуниб етадиган таниқли илм-фан намояндаларининг фикрига чуқур ҳурмат-эҳтиром билан қарашимни айтмоқчиман.

«Ташвишланаётган олимлар союзи» космик фазо ҳарбийлаштирилишининг олдини оладиган, космик фазони тинч ҳамкорлик қилиш учун очиқ қолдирадиган аниқ ва қатъий сиёсий қарор қабул қилинишини асосли равишда талаб этаяпти. Дарҳақиқат, бу проблема дадил ёндашувни тақозо этади. Бу ерда кечаги куннинг мезони, бирёқлама наф кўриш ва афзалликлар ҳақидаги тор, бунинг устига хом хаёл тасаввурларни қўлланиб бўлмайди. Бугунги кунда бирдан-бир тўғри қарорга келиши ва уни қабул қилиши мумкин бўлган кишилар ўз зиммаларидаги масъулиятдан қочаётган эканлар, биз эртанги кунда муқаррар дуч келадиган реал воқеликлар ва хавф-хатарларни тушуниб етишга асосланган узоқни кўра билувчи сиёсат ҳозир ҳар қачонгидан ҳам зарурдир.

Совет раҳбарлари номидан аниқ ва равшан айтиб қўймоқчиманки, Совет Иттифоқи космосга қурол кўтариб биринчи бўлиб қадам ташламайди. Биз ядро уруши хавфини муқаррар кўпайтирадиган, ҳамма йўналишларда назоратсиз қуролланиш пойгасига туртки берадиган қалтис қадам ташламасликка бошқа мамлакатларни, аввало Америка Қўшма Штатларини ҳам ишонтирмоқ учун ҳамма куч-ғайратимизни сарфлайверамиз.

Совет Иттифоқи мана шу мақсадлардан келиб чиқиб, Бирлашган Миллатлар Ташкилотига муҳим таклиф — космик фазода ва космосдан туриб Ерга нисбатан куч ишлатишни тақиқлаш тўғрисидаги шартнома лойиҳасини киритганлиги Сизларга маълум бўлса керак. АҚШ шу таклифни қўллаб-қувватлаб чиққан катта кўпчилик давлатларга қўшилганида космик қурол тўғрисидаги масалани бутунлай ва батамом олиб ташлаш мумкин бўлур эди.

Ядровий ва космик қуроллар юзасидан Женевада ўтказилаётган Совет—Америка музокараларида зарбдор космик системалар яратишни, уларни синаб кўриш ва жойлаштиришни тамомила тақиқлаш тўғрисида аҳдлашиб олишга ҳаракат қиляпмиз. Бундай тақиқлаш космосни тинч мақсадларда ўзлаштириш учун, тадқиқотлар олиб бориш ва илмий кашфиётлар қилиш учун сақлашга имкон беришидан ташқари ядро қуролини кескин камайтириш ва бутунлай тугатиш жараёнини бошлашга ҳам имкон берган бўлур эди.

Биз Қўшма Штатларга яхши ибрат бўларли бирёқлама қадамлар ҳам қўйиб кўрдик. Совет Иттифоқи жорий этган космик фазога ер сунъий йўлдошларига қарши қурол чиқаришни тақиқлаш икки йилдан буён амал қиляпти, бошқа давлатлар шу тахлитда иш тутмагунча бу тақиқлаш амалда бўлаверади. Иккала томон ер сунъий йўлдошларига қарши янги воситаларни яратиш борасидаги ишларни тамомила тўхтатиш, СССР ва АҚШда мавжуд бўлган шундай воситалар, шу жумладан ҳали синовлари ниҳоясига етмаган воситаларни тугатишга қаратилган таклифимиз Вашингтондаги стол устида ётибди. АҚШ маъмурияти қандай қарорга келишни афзал билишини яқин фурсатда Америка томонининг хатти-ҳаракатлари кўрсатиб беради.

АҚШ ракетага қарши мудофаа системаларини чеклаш хусусида муҳлатсиз шартнома режимига содиқлигини СССР билан бирга зиммасига мажбурият юклайдиган шаклда тасдиқлашга рози бўлса, стратегик барқарорлик, ишонч шубҳасиз мустаҳкамланган бўлур эди. Совет Иттифоқи зарбдор космик қуролларни, катта кўламдаги ракетага қарши мудофаа системасини, шунингдек бундай мудофаа негизларини яратмаяпти, шартномадаги мажбуриятларига умуман ва хусусан қатъий амал қиляпти, шу жуда муҳим ҳужжатнинг руҳи ва харфига сўзсиз риоя этяпти. Биз бу ишда Американинг раҳбарлари бизга қўшилишларини, ядровий қуролларни чеклаш бутун жараёнининг асосий бўғини бўлмиш шу ҳужжатни бузишга муқаррар олиб борадиган космосни ҳарбийлаштириш режаларидан воз кечишни таклиф қиламиз.

СССР ҳар икки томонда шу тарихий мақсадга эришиш учун сиёсий ирода, самимий истак бўлганидагина космосда қуролланиш пойгасига йўл қўймаслик вазифасини амалий ҳал этиш ва ерда шундай пойгани тўхтатиш мумкинлигига асосланади. Совет Иттифоқида шундай истак ва шундай ирода бор.

«Ташвишланаётган олимлар союзи»га унинг барча аъзоларига тинчлик ва тараққиёт йўлидаги олижаноб фаолиятларида муваффақиятлар тилайман.

Ҳурмат билан
М. ГОРБАЧЕВ.

* * *

Америкадаги АҚШ миллий фанлар академиясининг аъзоларидан бир неча юз атоқли олимларни бирлаштирувчи таниқли жамоат ташкилоти — «Ташвишланаётган олимлар союзи» яқинда КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачевга ва АҚШ президенти Р. Рейганга мурожаат этиб, уларни СССР билан АҚШ космик қуролларни яратиш ва синашни батамом тақиқлаш тўғрисида аҳдлашиб олишга ва бу орада ер сунъий йўлдошларига қарши қурол синовларини икковлари ҳам тақиқлашга ҳамда ракетадан мудофаа системаларини чеклаш тўғрисида 1972 йилда тузилган шартномага содиқ эканликларини тасдиқлашга чақирган эди.

(ТАСС).

МУСОБАҚА ИЛҒОРЛАРИГА ҚИЗИЛ БАЙРОҚЛАР

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон Касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитети 1985 йил май, июнь ойларида ем-хашак тайёрлаш юзасидан социалистик мусобақа якунларини кўриб чиқдилар.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Ўзбекистон касаба союзлари республика Совети ва Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг кўчма Қизил байроқлари қуйидагиларга берилди:

Сирдарё области. Бу область хашак тайёрлаш йиллик планини 54 процент, пичан тайёрлаш планини 64 процент бажарган, энг кўп ўсишга эришган ва ҳар бош шартли мол ҳисобига 8,3 центнер озуқа бирлиги тайёрлашни таъминлаган;

Самарқанд областининг Каттақўрғон райони. Бу район хашак тайёрлаш йиллик планини 72 процент, пичан тайёрлаш планини 35 процент бажарган, витаминли ўт талқони ишлаб чиқаришни 22 процент таъминлаган, июнь ойида ем-хашак тайёрлашда энг кўп ўсишга эришган;

Жиззах областининг Ғаллаорол райони. Бу район хашак тайёрлаш йиллик планини 64,5 процент, пичан тайёрлаш планини 71 процент, витаминли ўт талқони ишлаб чиқариш планини 39 процент бажарган;

Сирдарё областининг Ворошилов райони. Бу район хашак тайёрлаш йиллик планини 60 процент, пичан тайёрлаш планини 61 процент, витаминли ўт талқони ишлаб чиқариш планини 9 процент бажарган;

Наманган область, Чуст районидаги «1 Май» колхози. Бу колхоз хашак тайёрлаш йиллик планини 111 процент, пичан тайёрлаш планини 74 процент бажарган;

Қашқадарё область, Яккабоғ районидаги Энгельс номли колхоз. Бу колхоз хашак тайёрлаш йиллик планини 104 процент, пичан тайёрлаш планини 54 процент бажарган;

Тошкент область Оҳангарон районидаги «Ғаллақудуқ» саноат комплекси совхози. Бу совхоз хашак тайёрлаш йиллик планини 101 процент бажарган, витаминли ўт талқони ишлаб чиқаришни 57 процент таъминлаган;

Сурхондарё область Олтинсой районидаги Чкалов номли совхоз. Бу совхоз хашак тайёрлаш йиллик планини 95 процент, пичан тайёрлаш планини 42 процент бажарган.

Ўртоқ И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ доклади

(Боши биринчи бетда).

Кеча кенгаш қатнашчилари авиация ва трактор ишлаб чиқариш бирлашмаларида бўлиб, шундай техника билан танишдилар. Эндиги вазифа бу соҳадаги ишни кучайтиришдан иборат. Бу соҳадаги кўп нарса партия ташкилотларининг инсон омили деб аталган воситани — кадрларнинг ғайрат—шижоатини, истеъдодини, юксак малакасини ҳаракатга келтира билиш маҳоратига ҳам боғлиқ.

Ишлаб чиқаришни интенсивлашда **ҳисоблаш техникасининг** роли жуда катта. Республикада 200 тадан кўпроқ ҳисоблаш маркази, 160 та автоматлаштирилган бошқарув системаси ишлаб турибди. Улардан Чкалов номидаги Тошкент авиация ишлаб чиқариш бирлашмасида, республика Энергетика ва электрлаштириш министрлигида, «Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмасида самарали фойдаланилмоқда.

Бироқ, бошқача мисоллар ҳам бор. 1981 йилда «Узбекзолото» ишлаб чиқариш бирлашмасида автоматлаштирилган бошқарув системаси ишга туширилган эди. Буюртмачи уни жорий этишдан каттагина наф олинишини ҳисоблаб чиқиб тасдиқлаган. Аммо бу система ишлатилмай турибди. Аҳолига маиший хизмат кўрсатиш министрлигида ҳам шундай аҳвол рўй берди. «Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Компартияси 50 йиллиги» тикувчилик бирлашмасидаги ЭҲМ суткасига 2,5 соат ишлатилмоқда. Ҳисоблаш техникасидан фойдаланишда қатъий тартиб ўрнатиш, ҳамма машиналар иш билан тўла-тўкис таъминланишига эришиш лозим.

Кадрлар тайёрлаш масалаларини ҳам ҳал қилиш керак. Компьютер соҳасидаги умумий саводхонлик проблемаси—халқ хўжалиги учун **катта аҳамиятга молик** проблемадир. Республика халқ хўжалигидаги барча мутахассисларни ЭҲМдан фойдаланиб ишлашга ўргатишнинг кенг ва пухта системаси зарур.

Госплан, Госстрой, Фанлар академияси ҳисоблаш техникасини қўлланиш халқ хўжалигидаги вазифаларни ҳал этишга катта таъсир ўтказадиган тарздаги иқтисодий механизмни вужудга келтиришнинг энг муҳим вазифа деб ҳисоблашлари лозим.

Фан ва техника ютуқларини жорий этиш **капитал қурилиш** суръат ва сифатларига, унинг техникавий даражасига кўп жиҳатдан боғлиқ бўлади.

Кейинги йилларда республикада бир қанча йирик саноат корхоналари ва ишлаб чиқаришлар қурилди ва ишга туширилди. Улар орасида Бекобод металлургия заводидаги электр ёрдамида пўлат эритиш ва узлуксиз қуйиш ишлаб чиқариши, Советободдаги кабель заводининг биринчи навбати, Андижон тўқимачилик комбинати ва бошқа корхоналар бор. Бу корхоналар серунум машина-ускуналар билан таъминланган, уларда жаҳон стандартлари даражасидаги маҳсулот ишлаб чиқариш имконини берадиган илғор технология жорий қилинган. Капитал маблағларнинг умумий ҳажмида корхоналарни реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш ҳаражатларининг улуши ошиб бормоқда, бу эса камроқ чиқим қилиб, кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқариш имконини беради.

Қурилиш ишларининг техникавий даражаси ошмоқда. Қурилишнинг йиғмалик даражаси тўрт йил мобайнида 11 процент кўпайиб, ҳозир 38 процентга етди. Уй-жой биноларининг ярмидан кўпи йирик панеллардан қурилмоқда. Ишларнинг ярмида бригада хўжалик ҳисоби қўлланилмоқда.

Аммо капитал қурилишнинг аҳволи ҳамон ниҳоятда жиддий бўлиб қолмоқда. Лойиҳалаш ва қурилиш пайтида қолоқ технология ҳамда маънавий эскирган ускуналардан фойдаланиш кўзда тутилмоқда. Чимбой ва бошқа ғишт заводлари, тўқимачилик комбинатларининг бир қанча филиаллари, уй-жой, социал-маданий-маиший объектлар қурилишида худди шундай бўлди. Давлат экспертиза органлари ҳар уч лойиҳадан бирини мукаммаллаштириш учун лойиҳа ташкилотларига қайтариб юбормоқдалар. «УзНИИпградостроитель с т-ва» (директори ўртоқ А. В. Ғаниев), «ТашНИИстромпроект» (директори ўртоқ С. И. Иброҳимов), «Ташгипрогор» (директори ўртоқ Г. В. Шахсуварян) институтларига айниқса кўп лойиҳалар қайтариб берилди. Министрликлар, идоралар, Госстрой, илмий-тадқиқот ва лойиҳа ташкилотлари лойиҳалар сифатини баҳолашга талабчанлик билан ёндошишлари, бу лойиҳалар техник тараққиётининг ҳозирги даражасига тўла мос келишини талаб қилишлари, партия ташкилотлари эса хўжалик раҳбарларининг бу иш учун масъулиятини оширишлари керак.

Ўсиш суръатларини тубдан жадаллаштириш учун ҳамиша ҳам янги завод ва цехлар қуриш талаб қилинавермайди. **Ҳозир асосий диққат-эътиборни оз маблағ сарфлаб, катта самара олишга эришиладиган корхоналарни техника билан қайта қуроллантиришга қаратиш керак.** Бундай ёндошиш қандай самара беришини Олмалиқ кон-металлургия комбинати мисолида кўриш мумкин. Бу ерда реконструкциялаш ҳамда техника билан қайта қуроллантириш ҳисобига мис рудаси ишлаб чиқаришни сезиларли даражада кўпайтиришга муваффақ бўлишди.

Барча резервларни ишга солиш — асосий вазифаларимиздан биридир. Бу, айниқса, қишлоқ хўжалик машинасозлиги, қурилиш индустрияси саноати, Главташкентстрой, сув хўжалиги корхоналари ва бошқа ташкилотлар учун муҳимдир. Чунки улар бундан йигирма йил аввалги технология линиялари ва ускуналардан фойдаланмоқдалар. Аммо кўп раҳбарлар янги қурилишлар ҳисобига ишлаб чиқариш ҳажмини оширишга интилишади.

Ҳозир масала шу тахлитда қўйилган: яқин йиллар ичида реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантиришга сарфланадиган капитал маблағлар ҳиссаси улар умумий ҳажмининг ярмигача оширилиши лозим. Республика министрликлари, идоралари, Госплани қайси объектлар қурилишини тезлаштириш, қайсиларини тўхтатиб туриш ва ҳатто консервация қилиш лозимлигини диққат билан кўриб чиқишлари, асосий фондларни инвентаризация қилишлари, ҳар бир корхона ва умуман тармоқни реконструкциялаш ва техника билан қуроллантириш программасини белгилаб олишлари зарур. 1986 йил ва умуман ўн иккинчи беш йиллик планида зарур тадбирларни кўзда тутиш учун бу ишга ҳозирдан киришиш керак.

Қурилиш ва монтаж ташкилотларининг раҳбарлари корхоналарни реконструкциялаш ва техника билан қайта қуроллантириш ишларига пухта тайёргарлик кўришлари лозим.

Энг муҳими — барча инженерлик тайёргарлиги ва қурилиш ишлаб чиқаришини ташкил этишни тубдан яхшилаш, қурилишнинг техникавий даражаси ва сифатини қатъиян ошириш лозим. Бугунги кунда булар энг танг жой бўлиб, пудрат ташкилотлари ишига ҳалақит бераётган асосий тўсиқдир. Капитал маблағларнинг сочиб юборилишига йўл қўйилмоқда, айрим объектлар нормадаги 2—3 йил ўрнига 7—8 йиллаб қурилмоқда.

Меҳнат унумдорлиги **қурилиш ишлаб чиқариши** техникавий даражасининг асосий кўрсаткичи ҳисобланади. Афсуски, бу кўрсаткич суст ўсмоқда. Қишлоқ қурилиши министрлигида (ўртоқ Н. Г. Қурбонов) бу кўрсаткич айниқса паст. Қурилиш министрлигида эса (ўртоқ Ф. Г. Потуремский) 1980 йилга нисбатан ҳам пасайиб кетди.

Ҳар бир министрлик ва идорада янги техника ва илғор тажрибани жорий этиш борасида яхшигина тадбирлар тузиб қўйилган. Гап уларни амалга оширишда қолган. Кичик механизация воситалари ҳамда қўлда ишлатиладиган электр асбобларни жорий қилиш катта фойда келтиради. Госстрой (ўртоқ Ҳайдарова), Қурилиш ва монтаж министрликлари ҳамда идоралари (Потуремский, Қурбонов, Набиев, Нуъмонов, Жўрабеков, Турсунов, Боймиров ўртоқлар)нинг вазифаси — сўзда эмас, балки амалда қурилиш ишлаб чиқаришнинг инженерлик тайёргарлиги ва ташкил этилишини яхшилашдан, ҳар бир иш жойида юқори, унумли меҳнат қилиш шарт-шароитини яратиб бериш учун кадрларнинг масъулиятини оширишдан иборат.

Сифатли материал ва конструкцияларни заводда яхшилаб тайёрлаш учун таъсирчан чоралар кўриш, қурилишларда рулонсиз тунука, сантехкабина, хоналар ва биноларда индустриал тўсиқлар, лифт шахталари, вентиляция блоклари, теплотрассани каналсиз ўтказиш усулларини кенг жорий қилиш керак.

Йирик панелли уйсозлик қувватларидан фойдаланишни яхшилашга алоҳида эътибор бериш, уй-жойлар қуришда типовой лойиҳаларнинг янги туркумлари ва ягона каталогига ўтишни тезроқ ниҳоясига етказиш керак.

Бу ишда бинокорлик фанининг роли катта. Бинокорлик фани конструкциялар ҳамда қурилиш-монтаж ишлари юзасидан энергия ва ресурсларни тежайдиган технологияни ишлаб чиқиб, жорий этиши лозим. Ҳозирча бу масалалар хусусида илмий тадқиқот ечимлари тарқоқ ҳолда олиб бориляпти, бу ечимлар суст ва тўла бўлмаган ҳажмларда жорий этилмоқда.

Бизда уй-жой ҳамда социал-маданий-маиший объектларни иситишда қуёш энергиясидан фойдаланиш ҳақида кўп гапирилади. Кейинги олти йил мобайнида гелиосистемалардан фойдаланиб, 30 объект қуриш мўлжалланган эди. Амалда эса бу система атиги тўртта объектда монтаж қилинди. Лекин улар ҳам ишламаяпти.

Бир вақтлари Қурилиш министрлиги, Қишлоқ қурилиши министрлиги ҳар бир кубометр маҳсулотда 70 — 100 килограмм шартли ёқилғини тежашга имкон берадиган йиғма темир-бетонни гелиополигонларда ишлаб чиқаришни ривожлантиришда зўр активлик кўрсатишган эди. Аммо ҳозир бир процентдан сал кўпроқ маҳсулот шу метод билан тайёрланмоқда.

Цемент ишлаб чиқаришда (Исаев ва Иброҳимов ўртоқлар) паст ҳароратли технологияни жорий этиш ниҳоятда қониқарсиз аҳволда. Республикамиз олимлари бу илғор технологияни кашф этишгани учун бундан қарийб 15 йил муқаддам гувоҳнома олишган, ҳатто тажриба-саноат установкаси ҳам қурилган эди. Аммо бу иш тажрибадан нари ўтмади.

Госстрой, Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, Қурилиш, Монтаж министрликлари, ташкилотлари ва идораларининг раҳбарлари қурилиш практикасига фан ва техника ютуқларини, янги самарали материаллар ва конструкциялар ишлаб чиқаришнинг илғор технологиясини қатъият билан жорий этиш, ўртоқ М. С. Горбачев кенгашда қилган докладида уқтирганидек «...Қурилиш ишлаб чиқаришини ягона индустриал жараёнга айлантириш» зарур.

Маҳсулот сифатини ошириш йўлида кўп иш қилишимиз керак. Кейинги йилларда яхши томонга бирмунча силжиш бўлди. Аммо буюмлар сифати ҳамон экономиканинг энг танг жойларидан бири, кўпдан-кўп қийинчилик ва муаммоларнинг манбаи бўлиб қолмоқда. Экскаваторлар, холодильниклар катта нуқсонлар билан чиқарилмоқда. Енгил саноат, мебель, озиқ-овқат саноати маҳсулотлари сифатига жиддий эътирозлар билдиришга тўғри келади.

Яқинда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Тошкентдаги «Малика» трикотаж бирлашмаси ҳамда Қўқон пойабзал фабрикаси коллективларининг юқори сифатли маҳсулот ишлаб чиқариш соҳасидаги тажрибасини маъқуллади. Бу ташаббусни ҳамма жойда ёйиш керак.

Кенгаш материалларида **қишлоқ хўжалигини фан-техника тараққиёти йўлига** тезроқ ўтказиш зарурлиги алоҳида уқтирилди. Бунинг учун ҳозир республика агросаноат комплексида барча зарур шарт-шароитлар мавжуд.

Кейинги йигирма йил мобайнида қишлоқ хўжалигининг асосий ишлаб чиқариш фондлари 3,6 баравар, меҳнатнинг энергия билан қуроллангалиги 1,6 баравар, энергия билан таъминланиши икки баравар ўсди. Қишлоққа минерал ўғит етказиб бериш кўпайди.

Шу билан бирга бизда капитал маблағлардан ва асосий фондлардан фойдаланишда самарадорликнинг пасайиш тенденцияси кўзга ташланиб қолди. Агросаноат комплекси министрликлари ва идоралари, партия ва совет органлари инженерлик хизматини яхшилаш, колхоз ва совхозларнинг машина-трактор парки самарадорлигини кучайтириш тадбирларини амалга оширмаётганлари сабабли шундай бўлмоқда.

Техникадан фойдаланишни яхшилаш қўшимча маблағ сарфламасдан туриб механизациялашган ишлар ҳажмини кўпайтириш, бу ишларни амалга ошириш муддатларини қисқартириш, шу асосда қишлоқ хўжалик экинлари ҳосилдорлигини ошириш, маҳсулот бирлигига сарфланадиган меҳнат ва моддий-пул ҳаражатларини камайтириш имконини бериши ҳаммага маълум. Шу ҳисобдан хўжаликларнинг техникага бўлган эҳтиёжини тўлароқ қондириш мумкин.

Қишлоқ хўжалиги, Мева-сабзавот хўжалиги министрликлари, Госкомсельхозтехника, Главсредазирсовхозстрой, ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими машина ва механизмлардан энг кўп даражада фойдаланишга эришишлари, уларнинг юксак унум билан ишлатилишини таъминлашлари керак.

Мавжуд машиналар системаси ғўза ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларини парвариш қилишнинг асосий жараёнларини механизациялаш, меҳнат сарфини кескин камайтириш имконини беради. Кўпгина хўжаликлар техникадан тўғри фойдаланиб, яхши натижаларга эришмоқдалар. Масалан, Сирдарё областида ҳар бир гектар пахтазор ҳисобига меҳнат сарфи 700 киши — соатни ташкил этади. Андижон ва Фарғона областлари бир хил техника таъминотида бу ишга 1,5—2 ҳисса кўп меҳнат сарфламоқдалар.

Область партия комитетлари машиналардан тўғри фойдаланиш учун қишлоқ хўжалик органларининг, колхозлар ва совхозларнинг раҳбарлари ва мутахассисларига нисбатан талабчанликни кучайтиришлари, янги технологияни жорий этиш, маҳсулот ишлаб чиқаришга меҳнат сарфини анча қисқартириш меҳнат унумдорлигини ўстириш билан қўшиб олиб борилишига эришишлари керак.

Пахта териш машиналари ҳақида алоҳида тўхталмоқчиман. Тажриба шуни кўрсатмоқдаки, пахта териш машиналаридан давлат манфаатлари нуқтаи назаридан фойдаланилган жойларда ҳосил қисқа муддатларда йиғиб-териб олиняпти, пахта юқори сортларга топширилиб, яхши иқтисодий натижаларга эришилмоқда. Аксинча, иқтисодий жиҳатдан саводсизларча иш юритилаётган жойларда ҳосил қўлда териб олинмоқда, четдан ишчи кучи ёлланмоқда. Бундай ерларда паст натижаларга эришилмоқда. Шу сабабли республикада пахта териш машинасининг иш унуми пасайиб, каттагина маблағлар унумсиз сарфланмоқда.

Шундай оддий бир ҳақиқат ҳаммага равшан бўлиши керак: машиналарни ишлатмасдан жами пахтани териб олиш, келгуси йил ҳосили учун кузги-қишки ишларни ўз вақтида ўтказиш, шаҳарликлар, студент ва ўқувчиларни ҳосил йиғим-теримига жалб этиш проблемасини ҳал қилиб бўлмайди. Область партия комитетлари, Қишлоқ хўжалик министрлиги, Госкомсельхозтехника, колхоз ва совхозлар раҳбарлари онгидаги ҳафсаласизлик ва консерватизмни қатъият ва принципиаллик билан бартараф этишлари, йиғим-терим ишларини механизациялаш даражасини кескин оширишлари лозим.

Айни пайтда республика олимлари ва конструкторлари машиналарни такомиллаштириш, уларнинг пишиқлигини ошириш, агротехника сифатларини яхшилаш йўлидаги куч-ғайратларини бирлаштиришлари лозим. Бугун биз олимлар ва конструкторлардан хусусан САИМЭ, пахтачилик машиналари бўйича давлат махсус конструкторлик бюросидан машиналар яратиш муддатини жадаллаштиришни талаб қилишга ҳақлимиз. Пахтачиликни комплекс механизациялаш ишларини тугаллаш учун бундай машиналар етишмай турибди.

Қишлоқ хўжалигини интенсивлаштиришда — алмашлаб экишнинг роли каттадир. Алмашлаб экишнинг аҳамиятини ҳамма яхши билади. Бу масалалар юзасидан озмунча қарорлар қабул қилинмаган. Минг афсуски, кўпгина хўжаликлар алмашлаб экишни жорий қилиш билан шуғулланмаяптилар. Танлаб ўтказилган текшириш шуни кўрсатдики, Бухоро, Андижон, Тошкент, Қашқадарё областлари ва Қорақалпоғистон АССРда алмашлаб экиш айниқса кўп бузилмоқда.

Область партия комитетлари ва область ижроия комитетлари алмашлаб экиш масалалари билан шуғулланишда тубдан бурилиш ясашлари, ҳар бир хўжалик раҳбари фаолиятига унинг ҳозирги замон шароитида ишлаб чиқаришни бошқариш қобилиятига принципиал позициядан туриб баҳо беришлари зарур.

Селекция ва уруғчилик ишига жиддий эътибор бериш лозим. ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими, «Союзхлопок» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси, ғўза селекцияси ва уруғчилиги институти, бошқа илмий бўлинмалар, Қишлоқ хўжалик министрлиги ғўза ва бошқа экинларнинг ҳосилдор навлари ва гибридларини яратиш ва жорий этиш ишларини кучайтиришлари, элита уруғчилиги ишини, агротехника, экинларни парвариш қилиш технологиясини такомиллаштиришлари керак.

Чорвачилик сермеҳнат тармоқлардан бири бўлиб қолмоқда. Бу ерда аввало молларнинг янги наслини яратиш ишини активлаштириш, мавжуд механизация воситаларидан фойдаланишни яхшилаш, илғор хўжаликларнинг тажрибасини кенг қўлланиш, фермаларни реконструкция қилиш ва техника билан қайта қуроллантириш, уларни молларни боқишнинг прогрессив индустриал технологиясига ўтказишни тезлаштириш, тармоқда ихтисослаштириш суръатларини жадаллаштириш зарур.

Озуқа етиштиришни тубдан яхшилаш чораларини кўриш, озуқани йиғиштириб олувчи, озуқа тайёрловчи машиналарнинг мавжуд паркини кўриб чиқиш, озуқа экинларини қисқа муддатларда сира нобудгарчиликка йўл қўймай йиғиштириб олишга имкон берадиган механизмлар билан хўжаликларни таъминлаш, чиқитсиз технологияни жорий қилиш лозим.

Область, район партия комитетлари саноат бирлашмалари кенгашларининг, қишлоқдаги барча шерикларнинг ишини яхшилашга эришишлари лозим. Вазифа — юксак пировард натижаларга эришиш учун меҳнат коллективларининг масъулияти ва манфаатдорлигини оширадиган хўжалик механизмини яратишдан иборат. Бу эса иқтисодий ишларни такомиллаштиришни, колхозлар ва совхозларнинг молия-хўжалик фаолиятларини чуқур таҳлил этишни маҳсулот таннархини камайтириш ва меҳнат унумдорлигини ошириш резервларини қидириб топишни, хўжалик ҳисобини чуқурлаштиришни тақозо қилади.

Ерларни мелиорациялаш бўйича катта ҳажмдаги ишларни бажаришимиз керак. Бу соҳада ҳал этилмаган масалалар жуда кўп. Суғориш системаларининг фойдали ҳаракат коэффициенти кўпаймаяпти, кўп сув исроф бўлмоқда. Суғориладиган ерларнинг атиги 10 процентга яқини прогрессив суғориш техникаси билан қамраб олинган.

Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, Госкомводстрой, Главсредазирсовхозстрой, САНИИРИ, Ирригация бўйича давлат махсус конструкторлик бюроси, лойиҳа институтлари сув хўжалиги тадбирлари самарадорлигини ошириш соҳасидаги ишларни кучайтиришлари зарур. Суғориш техникасини такомиллаштиришга, сувнинг исроф бўлишини камайтиришга айниқса катта эътибор бериш керак.

Ҳар бир корхонанинг, ҳар бир тармоқнинг ўзига яраша вазифалари, ўзига хос хусусиятлари бўлади. Аммо бизнинг давримизда ҳаммага тааллуқли умумий бир вазифа бор. У ҳам бўлса **хом ашё материаллар, ёқилғи, электр энергиясидан самарали** фойдаланишдир. Кенгашда М. С. Горбачев экономикамиз ҳамон исрофгарчиликка йўл қўяётганлигини таъкидлади.

Технология жараёнларини бузиш, иссиқлик станцияларида ускуналардан суст фойдаланилаётганлиги оқибатида республикамизда ҳар йили салкам 600 минг тонна шартли ёқилғи ортиқча сарфланмоқда. Металлдан фойдаланиш коэффициенти жуда паст. Унинг 20 процентдан кўпроғи чиқитга кетмоқда.

Автомобилларни газ ёнилғиси билан ишлашга ўтказиш тежамкорликнинг муҳим йўналишидир. Тошкент, Бухоро ва Қаршида қурилган тўртта газ заправка қилиш станциясидан яхши фойдаланилмаяпти.

Иккиламчи ресурслардан ҳам қониқарсиз фойдаланилмоқда. Республикага ҳар йили кўплаб кулолчилик хом ашёси келтирилади. Айни пайтда Ангрен кўмир конида ҳар йили жуда кўп миқдорда гилмоя қазиб олинади-ю, аммо ундан фойдаланилмайди. Фосфогипсдан ҳам фойдаланилмаётир. Фанлар академияси, Бинокорлик материаллари саноати министрлиги, «Средазуголь» бирлашмаси, Олмалиқ кон-металлургия комбинати, Самарқанд химия заводи бемаъни баҳслашувларга чек қўйиб, бу жуда катта бойликдан фойдаланиш масалаларини амалда ҳал этадиган вақт аллақачон келган.

Тежамкорлик учун кураш ишлаб чиқаришгагина тааллуқли бўлмай, турмушимизнинг ҳамма соҳаларига, шу жумладан маиший турмушга ҳам тааллуқлидир. Зотан, ёнилғи, электр энергияси, сувнинг бешдан бир қисми маиший эҳтиёжларга сарфланади. Шу сабабли улардан тежаб-тергаб, ишнинг кўзини билиб фойдаланиш керак.

КПСС Марказий Комитети халқ хўжалигининг ёқилғи, хом ашё ва материалларга ўсиб бораётган эҳтиёжини асосан уларни иқтисод қилиш ҳисобига қондириш вазифасини илгари сурди. Бу эса сабот билан ижодий иш олиб боришни, халқ хўжалигининг барча тармоқлари раҳбарлари, инженер-техник ходимлари, барча меҳнатчилари қатъий чоралар кўришини тақозо этади.

Фан илмий-техника тараққиётини жадаллаштириш учун курашнинг олдинги маррасидир. Ўзбекистон олимларининг билим ва техника тараққиёти турли соҳаларидаги муваффақиятлари мамлакатимизда ва чет элларда тан олинган. Улар ҳар йили халқ хўжалигига 600 миллион сўмдан кўпроқ иқтисодий самара келтирадиган 400 дан зиёд ечим бермоқдалар.

Аммо уларнинг фаолияти ҳали республиканинг иқтисодий ва социал ривожлантириш планларининг бажарилишига зарур таъсир ўтказмаяпти. Хафсаласизлик, самарали ишлаш йўлларини қидириб топишни истамаслик каби барча ҳолларга тегишлича баҳо бериш, илмий коллективларда талабчанлик ва интизом вазиятини вужудга келтириш керак.

Айрим мавзулар юзасидан тадқиқотлар кўп йиллардан буён олиб борилаётган бўлсада, аммо пировард натижалардан шу пайтгача ҳам дарак йўқ. Масалан, чиқитсиз технологиянинг аҳволи шундай. Ваҳоланки ресурсларни иқтисод қилиш — халқ хўжалиги самарадорлигини оширишнинг ғоят муҳим вазифаларидан биридир. Ёқилғи ва хом ашё запасларини кўпайтириш тобора қийинлашмоқда. Ресурсларни тежайдиган технологияларни кенг жорий этиш, хом ашёдан комплекс фойдаланиш, иккиламчи ресурсларни оборотга киритиш — анча оқилона йўлдир. Ҳолбуки республикада бундай ресурслар хўжалик оборотига киритилмай қолишдан ташқари атроф-муҳитни ҳам булғамоқда. Госплан, министрликлар ва идоралар, Фанлар академияси иккиламчи ресурслар ва рўзғор чиқитларини ишлаб чиқаришга кенг жалб этиш, фан ва техника ютуқлари негизида чиқитсиз технологияни яратиш борасидаги ишларни тубдан яхшилашлари лозим.

Уй-жой коммунал хўжалиги ва қишлоқ хўжалик эҳтиёжлари учун қуёш энергиясини электр энергиясига айлантириш соҳасидаги ишлар суст олиб борилмоқда. Ишончли, тежамли ва ғоят унумли гелиотехникани барпо этиш учун куч-ғайратларни икки карра, уч карра ошириш, қуёш энергиясини одамларга хизмат қилдириш керак.

Янги соҳаларга, самарадорликнинг янги даражасига йўл олиш, дадил ғояларни олға суриш — республика олимларининг фахрли бурчидир. Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг вазифаси техникавий йўналишдаги тадқиқотлар сари кескин бурилишдан, куч-ғайратларни принципиал янги техника ва технология турлари назарий асосларини ишлаб чиқишга қаратишдан иборат. Барча институтларга назарий тадқиқотларнинг салмоқли заминини вужудга келтириш, уларни яхши экспериментал ишлаб-чиқариш базаси билан таъминлаш муҳимдир.

Фан-техника тараққиёти вазифаларини ҳал этишда олий ўқув юртлари фани ўз ҳиссасини анча кўпайтириши керак, бу фаннинг имкониятларидан ҳали тўлиқ фойдаланилаётгани йўқ. Бизда олий мактаб ўқитувчиси бажараётган илмий-тадқиқот ишлари ҳажми умумиттифоқ даражасидан уч баравар камдир. Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, ўз қарамоғида олий ўқув юртлари бўлган бошқа министрликлар ва идоралар ўқув юртларида илмий тадқиқотларнинг самарадорлигини ошириш, барча ходимларнинг ижодий изланиши ва юксак активлиги, пировард натижалар учун уларнинг масъулияти муҳитини вужудга келтириш юзасидан қатъий чоралар кўришлари лозим.

Олий ўқув юртларининг илмий-педагогик коллективлари инженер ва олимларнинг ёш авлодини тайёрлашни анча яхшилашлари керак. Ана шу инженер ва олимлар яқин орада фан-техника тараққиёти стратегиясини амалга оширишлари лозим бўлади.

Тармоқ фанига нисбатан катта талаблар қўйилиши керак. Партия бу фанга нисбатан ишлаб чиқариш эҳтиёжларига яқинлашиш талабини қўймоқда. Юксак халқ хўжалик натижаларига эришиш тармоқ илмий-тадқиқот институтларининг, лойиҳа-технология ва конструкторлик ташкилотларининг бош вазифаси бўлиб қолиши лозим. Бу институтлар ҳамда ташкилотларнинг фаолияти ҳозирча талайгина ҳаққоний эътирозларга сабаб бўлмоқда.

Илм-фан, техника ва ишлаб чиқаришни бирлаштирувчи занжирнинг барча халқаларини мустаҳкамлаш, ғоядан бошлаб, то унинг амалда рўёбга чиқарилишигача бўлган бутун йўлни ўзига хос узлуксиз конвейерга айлантириш — энг асосий вазифадир. Фан, техника ва ишлаб чиқариш интеграцияси-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг, ишлаб чиқаришни интенсивлашнинг ҳал қилувчи шартларидан биридир.

Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари фаннинг ишлаб чиқариш билан алоқасини мустаҳкамлаш самарали формаларидан биридир. Нисбатан қисқа вақт ичида бундай бирлашмалар илмий тадқиқотлардан бошлаб уларнинг натижаларидан амалда фойдаланишгача бўлган бутун ишлар циклини тўла ўзлаштириб олмоқда. Масалан Шредер номидаги боғдорчилик, узумчилик ва виночилик илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаси мева ва узумларнинг янги навларини муваффақиятли равишда яратиб, жорий этмоқда, уларни районлаштирмоқда, хўжаликларни кўчатлар билан таъминламоқда, маҳсулотни асраш ва қайта ишлашнинг илғор методларини ишлаб чиқмоқда. Мана шу ва бошқа илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларининг тажрибасини умумлаштириш ҳамда кенг оммалаштириш лозим. Бундай бирлашмалар фан-техника тараққиётининг чинакам етакчилари бўлиб қолиши керак.

Илмий-тадқиқот ишларини планлаштириш масалаларини тубдан қайта кўриб чиқиш зарур. Гап тармоқ комплекс планлари тўғрисида бормоқда. Бундай планлар олимларнинг, конструкторлар, ишлаб чиқариш ходимларининг катта-катта коллективларини бирлаштирган, барча кўрсаткичлари бўйича пухта мувофиқлаштирилган ҳамда республиканинг иқтисодий ва социал ривожлантириш давлат планига таркибий қисм сифатида кирган бўлур эди.

Украина ССР Фанлар академиясининг тажрибаси шуни кўрсатмоқдаки, инженерлик марказлари фаннинг ишлаб чиқариш билан тармоқлараро алоқасининг янги самарали формасидир. Бу марказлар составида хўжалик ҳисоби принципига мувофиқ ишлайдиган ҳамда турли министрликлар ва идораларининг корхоналари билан боғланган конструкторлик-технология бюролари, тажриба заводи бор. Бундай структура маҳкамачилик тўсиқларини муваффақиятли бартараф этиш, «ғоя — ишлаб чиқариш» циклини анча жадаллаштириш имконини беради.

Вазифа инженерлик марказларини ташкил этиш тажрибасидан бизнинг республикамизда ҳам фойдаланишдан иборатдир. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети, Фанлар академияси шундай марказларни ташкил этишга оид тадбирларни ишлаб чиқиб, амалга оширишлари, илмий ютуқларни практикага жорий этиш йўлидаги танг жойлар бартараф этилишига эришишлари лозим.

Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш, **олимлар ва мутахассислар** меҳнатига ҳақ тўлашни такомиллаштириш мақсадида яқинда КПСС Марказий Комитети, СССР Министрлар Совети ва ВЦСПС нинг муҳим қарори қабул қилинди. Бу қарор янги техника ва технологияни яратиш муддатларини қисқартиришдан, меҳнат самарадорлигини ва бажарилаётган ишлар сифатини оширишдан моддий ҳамда маънавий манфаатдорликни кучайтиришга қаратилган. Олимлар билан мутахассислар партиянинг, давлатнинг ғамхўрлигига жавобан ўзларининг ижодий самарадорлигини оширишлари, фан-техника тараққиётни жадаллаштириш учун мусобақани кенг авж олдиришлари лозим.

Партия органлари, министрликлар ва идоралар **инженерлар меҳнатидан** самарали фойдаланишга, унинг обрўсини янада оширишга эътиборни кучайтиришлари зарур. Фан-техника тараққиёти суръатларини жадаллаштириш, экономикани бошқаришнинг замонавий принципларини хўжалик практикасига жорий этиш кўп жиҳатдан мутахассисларнинг ташаббускорлигига, уларнинг ишга ижодий ёндошувларига боғлиқдир.

КПСС Марказий Комитети фан-техника тараққиётини жадаллаштириш соҳасида белгиланган ғоят катта ишлар бизнинг бутун ишимизни **чуқур қайта қуришни** кўзда тутади. Шу жиҳатдан республикамизда ҳам ўтказилаётган кенг миқёсли иқтисодий эксперимент катта имкониятлар беради. Янги шароитда ишлаётган корхоналар ўзларининг барча кўрсаткичларини яхшилаб олдилар. Аммо бу етарли эмас. Экспериментдан хўжалик юритиш ва бошқаришнинг яхлит системасини яратишга ўтиш керак. Ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг илғор форма ва методларини кенг оммалаштириш ҳамда жорий этиш зарур. Планлаштириш ва халқ хўжалигини бошқаришнинг барча босқичларида бунинг учун кўп иш қилиш керак.

Министрликлар халқ хўжалиги тармоқларининг бош штабларидир. Айни шу министрликлар ҳар бир корхонани, бутун тармоқни интенсив ривожланиш йўлига ўтказишнинг ҳаётий зарурлигини биринчи навбатда тушиниб олишлари лозим. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети министрликларни мустаҳкамлаш, қийин масалаларни ҳал этишда уларга ёрдам бериш учун кўп куч-ғайрат сарфламоқда.

Министрликлар ва идораларнинг барча раҳбарлари, ҳамма ходимлари ўзларининг бевосита вазифаларини виждонан бажаришлари, бутун кучларини сарфлаб ишлашлари бугунги кунда айниқса муҳимдир. Улар ўз ишларини янги талаблар билан кун сайин қиёслаб боришлари, меҳнат сифати ва самарадорлигини оширишлари керак. Биринчи навбатда эса министрликлардаги партия ташкилотларининг ишини кучайтириш лозим. Қотиб қолганлик ва хўжасизликка қарши, халқ маблағларининг ўйламасдан сочиб юборилишига қарши курашнинг муваффақияти кўп жиҳатдан уларнинг ташаббускорлигига, принципиаллигига боғлиқ бўлади. Бу партия ташкилотлари тармоқ штабларида тартиб ўрнатилиши учун тўла жавобгардирлар. Тартиб эса ишлаб чиқаришда интизом ҳам, масъулиятни ҳис этиш ҳам, софлик ҳам, кадрларнинг поклиги ҳамдир.

Биз Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XVI пленумидан кейин айни мана шундай тартиб ва софлик учун курашни бошлаганмиз. Меҳнат коллективларида ва партия ячейкаларида камчиликларга нисбатан муросасизлик тобора кучайтирилмоқда, соғлом танқид ва ўз-ўзини танқид авж олдирилмоқда.

Аммо шу билан бирга ҳали мавжуд бепарволик, беғамлик ва принципсизлик замирида республика компартияси қоралаган салбий ҳодисалар ҳамон яшаб келмоқда, баъзи жойларда эса яна авж олмоқда. Қўшиб ёзиш ва пораҳўрлик каби шармандали фактларга шу пайтгача барҳам берилгани йўқ. Тартиб ўрнатиш йўлидаги курашни бирон дақиқа ҳам сусайтириш мумкин эмас. Барча партия ташкилотлари, барча раҳбарлар, бутун халқ шу йўлда курашганлари тақдирдагина узил-кесил тартиб ўрнатишда муваффақиятни таъминлаш мумкин. Бунинг учун эса кадрлар билан чуқур ўйлаб, пишиқ-пухта ишлаш керак. Кадрлар шахсий намуна кўрсатиб одамларнинг асосий оммасини ўзларига эргаштириб боришлари лозим. Бизда бундай кадрлар ғоят катта кўпчиликни ташкил этади.

Министрликлар, идоралар, бирлашмалар ва корхоналар, РАПО кенгашлари раҳбарларининг 98 процентдан кўпроғи олий маълумотли бўлиб, КПСС аъзоларидир. Ҳар етти раҳбарнинг бири илмий даражага эга. Кўпгина хўжалик кадрлари олий партиявий-сиёсий маълумот ҳам олишган.

Кейинги вақтларда, айниқса Марказий Комитетнинг XVI пленумидан сўнг республикада халқ хўжалиги мутахассислари ҳисобидан партия ходимлари бўғинини мустаҳкамлашга қаратилган йўл янада активроқ ўтказиб келинмоқда. 1981 йилда шаҳар ва район партия комитетларининг секретарлари орасида мутахассислар 55 процентни ташкил этган бўлса, эндиликда 64 процентдан ошиб кетди. Раҳбарлик лавозимларига ўтган кишилар орасида ёш ташаббускор ўртоқлар кўп.

Барча партия ташкилотлари ҳисобот ва сайловга ҳозирлик кўра туриб, бирон лавозимни эгаллаб турган коммунист замон талабига мос келиши ёки келмаслигини аниқлаб олишлари жуда муҳимдир. Чунки ишчанликни қарор топтириш, уюшқоқликни ва тартибни кучайтириш борасидаги қаттиқ чораларсиз халқ хўжалигини интенсивлаш сари қатъий бурилиш қилиб бўлмайди. Инсон ўз устида ишламаса, ҳаётдан орқада қолган, бунинг устига шахсий жиҳатдан нопок ҳам бўлса унинг аввалги хизматлари ҳам, узоқ раҳбарлик стажи ҳам навбатдаги муддат билан лавозимни эгаллаш учун йўлланма бўлиб ҳисобланиши мумкин эмас. Ўртоқлар, ҳозир ҳар қандай участкада ижодий ғайрат, тўла фидокорлик ва умумий ишга астойдил хизмат қилиш керак.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари фан-техника тараққиётини жадаллаштириш учун коммунистларнинг масъулиятини оширишда ҳал қилувчи роль ўйнашлари лозим. Уларнинг бурчи — ҳамма жойда хўжасизликка, мажлисбозликка нисбатан муросасизлик муҳитини вужудга келтиришдан, кадрларни вазиятга реалистик баҳо беришга, иқтисодий жиҳатдан тўғри фикрлашга ўргатишдан, ишлаб чиқаришни қайта қуроллантириш учун курашда бошланғич партия ташкилотларининг жанговарлиги ва ташаббускорлигини оширишдан иборат.

КПСС Марказий Комитетида ўтказилган кенгаш якунларини барча область, шаҳар ва район партия ташкилотларида муҳокама қилиш лозим. Ҳар бир меҳнат коллективида фан-техника тараққиётини жадаллаштириш тадбирларини белгилаб олишлари керак. Барча министрликларнинг коллегиялари ўз вазифаларини аниқлаб олишлари лозим.

Ишлаб чиқариш фондларини инвентаризация қилиш, ҳар бир корхона учун, ҳар бир тармоқ учун техника жиҳатидан реконструкция қилишнинг перспектив программасини ишлаб чиқиш зарур. Ҳаёт хўжалик механизмини планлаштириш системасини қайта ташкил этишни, республика экономикасини бошқаришнинг марказий бўғини бўлган Госплан роли ва масъулиятини анча оширишни қатъий талаб қилмоқда.

Яқинда тузилган фан-техника тараққиётига кўмаклашувчи республика кенгаши мана шуларнинг ҳаммасига ёрдам беради. Афтидан, область, шаҳар, район партия комитетлари ҳузурида шундай кенгашларни тузиш фойдалидир.

Партия ташкилотлари амалий фаолиятда хўжалик механизмига таъсир ўтказишнинг барча воситаларидан кенгроқ фойдаланишлари керак. Қабул қилинаётган қарорлар бажарилишини текширишга алоҳида эътибор бериш даркор.

Биз КПСС Марказий Комитети 1985 йил июль Пленуми ва ўн биринчи чақириқ СССР Олий Совети учинчи сессиясининг ҳужжатлари асосида ишни сабот билан такомиллаштиришимиз, **халқ депутатлари Маҳаллий Советларининг** имкониятларидан жуда тўлиқ ва изчил фойдаланишимиз лозим. Ижтимоий ҳаётнинг барча соҳалари Маҳаллий Советларнинг диққат-марказида бўлиши керак. Советлар халқ хўжалигини интенсивлашга, фан ва техника ютуқларини жорий этишга, социал проблемаларни муваффақиятли ҳал этишга қўшадиган ҳиссасини кўпайтиришлари муҳимдир.

(Давоми учинчи бетда).

Ўртоқ И. Б. УСМОНХЎЖАЕВ доклади

(Боши иккинчи бетда).

Ўртоқлар! Биз беш йиллик туғалловчи йилининг иккинчи ярмини бошладик. Халқ хўжалигининг кўпгина тармоқларида яхши томонга анчагина силжишлар бор. Айни вақтда талайгина камчилик ва нуқсонлар ҳам мавжуд. Саноат корхоналарининг салкам 15 проценти асосий техникавий-иқтисодий кўрсаткичлар юзасидан планларни бажармаяпти, ресурсларнинг, иш ҳақининг ортиқча сарфланишига йўл қўймоқда.

Капитал қурилишда қолоқликка йўл қўйилди. Қурувчилар йил охиригача бир қанча ишлаб чиқариш объектларини, салкам икки миллион квадрат метр уй-жойни, кўпгина мактаблар, болалар муассасалари, касалхоналар, поликлиникаларни, ҳунар-техника билим юртларини ишга туширишлари керак бўлади.

Булар жуда катта вазифалардир. Ҳозир ишга тушириладиган қурилишларни белгиланган муддатларда фойдаланишга топширишни назарда тутиб, зарур куч ва ресурсларни ана шу қурилишларга жамлаш керак. Биринчи даражали давлат аҳамиятига молик бўлган қурилишларга алоҳида эътиборни қаратиш лозим.

Саноат ходимларининг проблемалари ҳам оз эмас. Гарчи биринчи ярим йиллик план кўпгина кўрсаткичлар юзасидан бажарилган бўлсада июнь ойида иш суръати пасайиб кетди. Маҳсулот реализация қилиш ва меҳнат унумдорлиги бўйича топшириқлар бажарилмади. Ҳар бир корхонада уюшқоқликни, тартиб ва масъулиятни кучайтириш керак. Қолоқ коллективларга алоҳида эътиборни жалб қилиш, янги марраларга чиқиб олишда уларга ёрдам бериш лозим. Июнь ойидан чала қолган ишларнинг ҳаммасини бажариш керак. Экономиканинг барқарорлиги, муваффақиятли равишда олға силжиш мана шунга боғлиқдир.

Транспорт, алоқа, экономика бошқа тармоқларининг ходимлари зарбдорларча ҳаракат қилишлари керак. Хўжалик юритишнинг барча участкаларида самарали меҳнатни таъминлаш — ҳозир биз учун асосий, белгиловчи вазифадир.

Дала ва фермаларда долзарб ҳамда масъулиятли палла бошланди. Чорвачилик фермалари ва комплекслари катта қолоқликка йўл қўйиб ишламоқдалар. Давлатга гўшт ва сут сотиш ярим йиллик плани бажарилмади, чорва маҳсулдорлиги ошмаяпти.

Ем-хашак запаслари ниҳоятда секинлик билан тўлдирилмоқда, беда ва табиий ўтларни ўриб олиш муддатлари бой берилмоқда. Қорақалпоғистон АССР, Навоий ва Хоразм областларининг хўжаликлари бу ишда энг кўп қолоқликка йўл қўймоқдалар. Кўпгина колхоз ва совхозларда ем-хашак базасини мустаҳкамлаш соҳасидаги ишларда хўжасизлик ҳамда масъулиятсизлик ҳоллари намоён бўлмоқда.

Бошоқли дон экинларини ўриб-йиғиб олиш йўл қўйиб бўлмайдиган даражада чўзиб юборилди. Бу эса такрор маккажўхори экишни ва давлатга дон топширишни кечиктирмоқда.

Барча областларда бўлган оператив группалар ғўза ва бошқа экинларни парвариш қилиш агротехника усулларини ўтказишда кўпдан-кўп қоидаларни бузиш ҳолларини, хотиржамлик ва камчиликларга муросасозлик фактларини аниқладилар.

Область партия комитетлари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети, область ижроия комитетлари, Агросаноат комплексининг министрликлари ва идоралари тармоқдаги ишларнинг аҳволи учун, деҳқончилик ҳамда чорвачиликдаги бутун ишлар комплекси ўз вақтида ва сифатли ўтказилиши учун колхоз ҳамда совхозлар раҳбарлари билан мутахассисларининг масъулиятини оширишлари, пахта ва бошқа қишлоқ хўжалик экинларидан мўл эртаги ҳосил олишга, қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштириш ҳамда тайёрлаш топшириқларини сўзсиз адо этишга меҳнат коллективларини сафарбар қилишлари зарур.

Идеология ходимлари олдида масъулиятли вазифалар турибди. Энг муҳими шундаки, ғоявий-тарбиявий ишлар марказини меҳнат коллективига, бошланғич партия ташкилотига кўчириш зарур. Пропаганда ва агитациянинг мазмуни ҳар бир корхона билан хўжалик марраларига нисбатан конкретлаштирилиши лозим.

Иқтисодий тафаккурнинг янги типини шакллантириш — ғоят актуал вазифадир. Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш КПСС иқтисодий стратегиясининг бош йўналиши, халқ хўжалигини интенсивлаш ва унинг самарадорлигини оширишнинг, бинобарин эса бошқа барча хўжалик ва социал масалаларни ҳал этишнинг асосий воситаси эканлигини республиканинг ҳар бир меҳнаткаши чуқур англаб олиши лозим.

Матбуот, радио ва телевидение техника тараққиётини жадаллаштириш — ҳамманинг манфаатларига мос бўлиб тушадиган, ҳар бир кишига ўз қобилияти ва истеъдодини намоён этишга имкон берадиган ҳаётий муҳим иш эканлигига ишонч ҳосил қилишда одамларга ёрдам бериши керак.

Республика меҳнаткашлари КПСС XXVII съездини муносиб кутиб олиш соҳасида қизғин ишламоқдалар. КПСС Марказий Комитети Сиёсий бюросининг қарорларига мувофиқ ўн иккинчи беш йилликка ва шундан кейинги даврга мўлжалланган план тайёрланмоқда.

М. С. Горбачев СССР Олий Совети сессиясида сўзлаган нутқида таъкидлаб ўтганидек, «Энди, биз ўз истиқболларимизни яхшироқ кўриб турган бир пайтда ташкилотчилик иши, совет сиёсий системаси барча бўғинларининг фаолиятини кучайтириш, оммани ўртага қўйилган вазифаларни ҳал этишга сафарбар қилиш биринчи ўринга қўйилмоқда».

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети республика коммунистлари, барча меҳнаткашлари КПСС сиёсатини актив қўллаб-қувватлаб, экономикани интенсивлаш изига ўтказиш учун курашнинг олдинги сафларида борадилар, ўз куч-ғайратларини КПСС Марказий Комитети ўртага қўйган вазифаларни амалга оширишга қаратадилар, деб ишонч билдиради. Ҳар биримиз янгича ишлашга мослашишимиз, етишиб олишимиз, зўр ғайрат билан ҳаракат қилиб, буюк масъулият ва шижоат билан ишлашимиз лозим.

Олдинда кенг миқёсли, қийин, новаторлик ишлари кўп, биз фан билан ишлаб чиқариш иттифоқини мустаҳкамлаш, тезроқ олға ҳаракат қилиш, Ватан қудратини кучайтиришга республиканинг ҳиссасини кўпайтириш, партиямизнинг XXVII съездини муносиб кутиб олиш учун барча имкониятларга эгамиз.

Ўртоқлар, республика партия ташкилоти, Ўзбекистоннинг барча меҳнаткашлари янги вазифаларни бажаришга, коммунизм олижаноб идеалларининг тантанасига ўз кучлари, билимлари, ғайрат-шижоатларини бағишлайдилар, деб сизларнинг номингиздан Совет Иттифоқи Коммунистик партияси Марказий Комитетини ишонтиришга ижозат бергайсизлар.

ПАРТИЯ—ХЎЖАЛИК АКТИВИ ЙИҒИЛИШИ ҚАТНАШЧИЛАРИ СЎЗЛАЙДИЛАР

Тошкент областида асосий илмий кучлар бирлаштирилган, саноат жамланган. Саноатни станоксозлик, асбобсозлик, радиотехника, электрон, электротехника каби фан-техника тараққиётини кўрсатувчи тармоқлар белгилаб турибди, деди Тошкент область партия комитетининг биринчи секретари **Т. А. Алимов.** Бироқ хўжалик ишида экономикага раҳбарлик қилишда техника тараққиёти суръатларини орқага сураётган жиддий камчиликлар бор. Корхоналар, ташкилотлар, хўжаликларнинг баъзи раҳбарлари партия комитетлари, бошланғич партия ташкилотларининг контроль қилмасликлари, бепарволигидан фойдаланиб, техника сиёсатини тушунган ҳолда амалга ошириш, резервларни маҳорат билан қидириб топиш ва улардан оқилона фойдаланиш ўрнига оширилган планлар қабул қилиб, фондлар ва ресурсларни «барбод этдилар», сўнгра планларни камайтириш учун уларнинг қайта кўриб чиқилишига эришдилар, қўшиб ёзиш билан шуғулланиб, ишларнинг аҳволини бўяб кўрсатдилар. Область партия ташкилоти халқ хўжалигини интенсивлаштиришни жадаллаштиришга самарали таъсир кўрсата оладиган кенг кўламдаги тадбирларга куч-ғайратни сафарбар этмоқда.

Асбоб-ускуналар ишининг сменали бўлишини ошириш, меҳнатни ташкил этишнинг таъсирчан формаларини қидириб топиш ва жорий этиш, шу жумладан иш жойларини аттестациядан ўтказиш резервлардан биридир. Бироқ ҳозирча атиги иккита корхона-трактор заводи ва «Ташсельмаш» бирлашмаси комплекс аттестацияни тамомлади. Хўжалик раҳбарларининг ишлаб чиқариш самарадорлигини оширишнинг муҳим омили бўлган бригада пудратига нисбатан бепарволик билан муносабатда бўлаётганлигига суст барҳам берилмоқда. Саноат корхоналарини реконструкциялаш ва модернизация қилишга муносабатни тубдан ўзгартириш тўғрисидаги масала ғоят кескин бўлиб турибди. Юксак самарали асбоб-ускуналарни, микропроцессорлар ва робот техникаси воситаларини жорий этиш асосида ишлаб чиқаришни комплекс механизациялаш ва автоматлаш проблемаси муҳимдир. Агросаноат комплекси корхоналарида илмий ва техникавий ютуқлар суст жорий этилмоқда.

* * *

Навоий цемент заводи директори **Т. Х. Тошпўлатов**нинг нутқида меҳнат коллективи чинакамига жипслашиб, кенг миқёсли, истиқболли вазифани ҳал этишга жазм этган тақдирда у техника тараққиётини жадаллаштириш учун қанчалик кўп иш қилиши мумкинлиги яққол кўрсатиб берилди. Цементни «қуруқ» усулда ишлаб чиқариш янги технологиясини ўзлаштира бориб, кўпгина қийинчиликларни бартараф этишга тўғри келди. Аммо ҳозир одатдаги «ҳўл» усулга нисбатан ҳар йили 130 минг тоннага қадар шартли ёқилғи тежалмоқда, печларнинг материал сарфи камайтирилди, уларнинг унумдорлиги ошди. Янги усулни ўзлаштириш давомида аслини олганда, бутун заводни реконструкция қилишга тўғри келди, ишлаб чиқаришни янада ривожлантириш тўғрисидаги фикр туғилди—бу хусусдаги таклифларни иттифоқ министрлиги билан Госплан маъқуллади. Аммо Навоий цементчилари эришилган натижалар билан хотиржам бўлиб қолмасликлари керак. Жумладан, мавжуд қувватларни ишлатиш даражаси пастлиги уларни ташвишлантирмоқда; бу йил ана шу қувватлар атиги 84-86 процент ишлатилади холос. Автомобиль йўллари қуриш ва фойдаланиш министрлиги билан бинокорлик материаллари саноати министрлигининг комплекс тадбирларини амалга ошириш кечиктирилмоқда. Ана шу тадбирлар машина-ускуналардан фойдаланиш самарадорлигини ошириши, бу машина-ускуналарнинг пухта ишлашини таъминлаши керак.

Ўзбекистонда қилинган илмий кашфиёт тақдири ишлаб чиқаришнинг фойдаланилмаётган резервлари нақадар катта эканлигини кўрсатувчи яққол мисол бўла олади. Бу кашфиёт цементни паст температурада синтез қилишни йўлга қўйиш имконини беради. Ғоят зарур бинокорлик материалини анча кам ёқилғи сарфлаб олиш имкониятини яратадиган тажриба-саноат қурилмаси Оҳангарон цемент комбинатида барпо этилган. Бироқ янги методнинг мавжуд имкониятларидан сусткашлик қилиб, тўлиқ фойдаланилмаяпти. Т. Х. Тошпўлатов цементни паст температурада синтез қилишни кенг кўламда татбиқ этишни жадаллаштириш зарур деб ҳисоблайди. Чунки гап энергияни тежайдиган ғоят самарали технология тўғрисида бормоқда.

* * *

Фарғона областидаги кўпгина партия комитетлари, партия ташкилотлари кейинги йилларда фан-техника тараққиёти масалаларига эътиборни сусайтириб юбордилар. Айни шу боисдан, бир қанча корхоналарда қувватларни тўлиқ ишлатмаслик, планларни бажармаслик, миллионлаб сўмлик ўрнатилмаган машина ускуналарнинг тўпланиб қолиши каби ҳолларнинг юзага келиши мумкин бўлди, деди ўз нутқида область партия комитетининг биринчи секретари **Ҳ. У. Умаров.** Область коммунистлари ҳозир раҳбар кадрларни, меҳнат коллективларини ишлаб чиқаришни интенсивлашга, асосий фондларни янгилашга, экономиканинг етакчи тармоқларида технология жараёнларини такомиллаштиришга йўналтиришни энг муҳим вазифаларидан бири деб ҳисобламоқдалар. Ипакчилик саноати шундай тармоқлар жумласидандир, деб уқтирди нотиқ. Марғилонда жойлашган табиий ипак ишлаб чиқариш ва қайта ишлаш марказий илмий тадқиқот институти пиллакашликнинг бутун жараёнини автоматлаш йўлларини таклиф этмоқда, бунинг натижасида меҳнат унумдорлиги бир ярим баравар ошган бўлур эди. Янгиликни жорий этиш учун «Кокандтекстильмаш» заводини ихтисослаштириш, уни конструкторлар составини билан кучайтириш зарур. Бошқа бир катта тармоқ— ҳимия саноатига келганда, бу тармоқ ишлаб турган машина-ускуналарнинг янгиланишигагина эмас, шу билан бирга уларни запас қисмлар билан муттасил таъминлаб турилишига ҳам муҳтождир.

Ҳ. У. Умаров қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини ва, жумладан, пахтачиликни ташкил этишдаги жиддий камчиликларни қайд этиб ўтиб, бунда кўп нарса бошқарув органларига, уларнинг аниқ-пухта ишлашига, кадрларнинг билимдонлигига, яроқсиз такрорлашни тугатишга боғлиқ эканлигини эътироф этди. Ҳолбуки РАПО системасида ижроия комитетларининг қарорларини такрорлаш ҳоллари ҳали кўп учрайди, район бирлашмалари аппаратининг бошқаришни кун талабларига мувофиқ ҳолга келтириш-интенсивлашнинг ғоят муҳим резервини ишга туширишни билдиради.

* * *

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари, республика Госпланининг раиси **Қ. А. Аҳмедов** бундай деди: беш йилликнинг якунловчи йилида республика экономикасида интенсив омилларнинг роли кучайиши тенденцияси сезилмоқда, муайян ижобий силжишлар бошланди. Бироқ, мавжуд имкониятлардан ҳали тўла-тўкис фойдаланилмаяпти, ишлаб чиқаришни ўстириш суръатларини қониқарли деб бўлмайди. Кўп турдаги маҳсулотларни ишлаб чиқаришга ортиқча материал сарфланмоқда. Қишлоқ хўжалигидаги аҳвол айниқса ташвиш туғдирмоқда: бу ердаги меҳнат унумдорлиги ошиб бориш ўрнига пасаймоқда ва айни вақтда чиқимлар кўпаймоқда.

Мана шундай шароитда Госплан ўзининг бутун диққат-эътиборини интенсив омилларнинг ролини кучайтиришга қаратмоқда, бу омиллар ўн иккинчи беш йилликда ҳал қилувчи роль ўйнаши лозим. 1986 йилги планда катта-катта тадбирлар кўзда тутилмоқда. Қора ва рангли металлургия, электр-техника, машинасозлик, химия, бошқа бир қанча тармоқларнинг кўпчилик корхоналарини модернизациялаш, техника билан қайта қуроллантириш зарур, деди Қ. А. Аҳмедов. Ҳозир шу мақсадлар учун ажратилаётган маблағ унчалик кўп эмас, аммо келгусида уларга ажратиладиган маблағ анча оширилади. Фан-техника тараққиётини жадаллаштириш юзасидан партия қўяётган вазифаларни амалга ошириш учун катта-катта моддий ресурслар ажратилмоқда, экономиканинг янги технология асосига ўтиш билан боғлиқ бўлган энг самарали йўналишларига анча кўп маблағ сарфланмоқда. Шу билан бирга бутун индустрия ва қишлоқ хўжалигининг тараққиётини белгиловчи тармоқларга, айниқса машинасозликка афзаллик берилган.

Ишлаб чиқаришнинг илмий лойиҳаларни жорий этишдан манфаатдорлигини ошириш муҳим вазифадир, бу эса кўпгина хўжалик раҳбарларининг тафаккурини, психологиясини маълум даражада қайта қуриш билан боғлиқдир. Жорий этиш практикасидаги мавжуд камчиликлар, деб уқтирди нотиқ, маълум даражада план органлари ишидаги нуқсонлар билан ҳам боғлиқдир. Республика Госплани ўз ишини экономика ривожининг ҳозирги босқичи талаблари асосида қайта қурмоқда. Бунда планлаштиришни бошқаришни такомиллаштиришга, ишлаб чиқаришдаги интизом ва тартибни мустаҳкамлаш тадбирларига алоҳида эътибор берилмоқда.

* * *

Энергетика корхоналарини янгилашни жадаллаштириш ва арзонлаштириш— республика бутун экономикасини ривожлантиришга қўшимча омил бахш этиш демакдир. Ўзбекистон ССР энергетика ва электрлаштириш министри **А. Ҳ. Ҳамидов** тармоқ коллективи ҳал этаётган биринчи навбатдаги вазифалар орасида Тошкент ва Ангрен ГРЭСларининг турбиналари теплофикация режимига ўтказилаётганлигини (йилига икки миллион тоннага қадар шартли ёқилғи тежалиши кутилмоқда); Тошкентни иссиқлик билан таъминлашни яхшилаш учун ноёб қувур магистрали ётқизилаётганлигини; кам тежамли турбогенераторлар кўчириб олинаётганлигини; анъанавий бўлмаган энергия манбаларидан фойдаланилаётганлигини ва бошқа кўпгина ишларни айтиб ўтди. Нотиқ муваффақиятсиз лойиҳа ечимларини ва янги генератор қувватлари қурилишининг суръатлари қониқарсиз эканлигини кўрсатиб ўтди. Масалан, кўмир разрезини кенгайтириш борасидаги ишлар асоссиз равишда чўзилиб юборилганлиги сабабли янги Ангрен ГРЭСини ёқилғи билан таъминлаш учун Ангренга... миллионлаб тонна тош-кўмир ташиб келтириладиган ғайритабиий бир вазият вужудга келиши мумкин.

Кадрлар малакаси пастлиги электр станцияларнинг, айниқса иссиқлик электр станцияларининг иш самарадорлигини оширишга тўсқинлик қилмоқда. Тошкент политехника институтида тайёрланган теплотехниклар ҳамиша ҳам юксак билим савиясига эга эмаслар. 300 мегаватт, келгусида эса ҳатто 800 мегаватт қувватли энергоблокларга тегишли даражада хизмат кўрсата оладиган ремонтчиларга келганда шуни айтиш керакки, уларни тайёрлаш умуман ташкилий тартибда олиб борилмаяпти. Ҳолбуки, республикадаги барча электр станциялар амалда қайта қуролланиш ва реконструкция қилишга муҳтождир. Партия билан ҳукуматнинг маълум қарорларидан кейин бу иш план асосида юритилмоқда ва кенг миқёс ва кўлам билан олиб борилади. Шунинг учун ҳам ҳозир тармоқда техника тараққиёти программасини аниқ-пухта ва ишнинг кўзини билиб амалга оширишга қодир бўлган билимдон энергетик мутахассисларни тайёрлашни кенгайтириш ҳамда яхшилаш тадбирлари айниқса зарурдир.

* * *

Самарқанд область партия комитетининг биринчи секретари **Р. С. Ашуралиев** ҳам ўз нутқида фан-техника тараққиётига тўғаноқ бўлаётган эскириб қолган бошқарув формалари тўғрисида гапирди. Тадқиқот институтлари ва корхоналари, деди у, қуйидан юқоригача ўз идораларига бўйсуниб, одатда ўзаро алоқа ўрнатишмайди, бу эса илғор тажрибани ҳатто бир шаҳар ёки район доирасида оммалаштиришга тўсқинлик қилади. Область ижроия комитетлари ҳузурида ишлаётган ҳамда ваколатлар ва тегишли юридик статус бериб қўйилган махсус органлар ишни ўнглаб олишда ёрдам берган бўлур эди. Ана шу органларнинг хулосалари тавсиялар руҳида эмас, балки ижро этиш учун мажбурий кўрсатмалардан иборат бўлиши керак. Қайта қуриш зарурлигини фактлар исботлайди: масалан, Самарқанд областида саноат ишлаб чиқариши ҳажмини ўстириш суръатлари кейинги вақтларда уч баравар пасайди, асосий фондлар секинлик билан алмаштирилмоқда: йилига 3 процентдан ошмаяпти. Қишлоқ хўжалигининг боғдорчилик, узумчилик, сабзавоткорлик, картошкакорлик ва айниқса тамакикорлик каби тармоқларида қўл меҳнати улуши асоссиз равишда ошиб кетган.

Малакали мутахассислар етишмаслиги — экономикани бошқаришни такомиллаштиришга жиддий халақит қилмоқда. Бунда, нотиқ эътироф этганидек, партия органлари, жамоат ташкилотлари ишидаги камчиликлар талай даражада таъсир қилди. Область партия комитети ўтказган анализ шуни кўрсатдики, Самарқанддаги биргина Темирйўл районида 400 дан кўпроқ дипломли инженер ва техник ишчи вазифаларини бажармоқда, олий ва ўрта маълумотли кўпгина техник мутахассислар ўз касби бўйича ишламаяптилар. Бундай аҳволга барҳам бериш, инженер меҳнатининг обрў-эътиборини, ишлаб чиқаришда мутахассиснинг роли ва масъулиятини ошириш зарур. КПСС Марказий Комитетида яқинда ўтказилган кенгашда ҳам масала шундай қўйилган эди, ҳаётнинг ўзи проблемани шундай қилиб қўймоқда, бинобарин уни ҳеч кечиктирмай ҳал этиш лозим.

* * *

Ҳозирги вақтда республика фанлар академиясида илмий тадқиқотларни янада чуқурлаштириш ва тубдан яхшилаш соҳасида конкрет тадбирлар амалга оширилмоқда, деди Ўзбекистон ССР Фанлар академиясининг президенти **П. Қ. Ҳабибуллаев.** Ядро физикаси ва радиохимия, ахборот ва ҳисоблаш техникаси, янги техника ва технологиянинг илғор марраларига энг қисқа вақт ичида чиқиб олишга имкон берадиган йўналишларни лойиҳалаш ва бошқаришни автоматлашга алоҳида эътибор берилмоқда.

Фан ва техникани ривожлантиришнинг асосий йўналишларига куч ва воситалар жамланмаганлиги энг муҳим камчиликлардан биридир, ғоят муҳим фундаментал проблемаларга етарли эътибор берилмаяпти. Кейинги ўн йил мобайнида кашфиётлар даражасидаги биронта ҳам мавзу ишлаб чиқилмади, кашфиёт учун берилган буюртмалар умумий сонининг ярмидан камроғи ижобий ҳал этилмоқда.

Олимлар олдида бир қанча муҳим халқ хўжалик проблемалари турибди. Гидроресурслар, қуёш ва шамол энергиясидан фойдаланиш ана шу проблемалардан энг муҳимидир. Бироқ гелиотехника соҳасидаги тадқиқотларнинг натижалари шу вақтгача айрим ечимлар доирасидан чиқмай, амалий жиҳатдан кенг қўлланилмади.

Халқ хўжалиги самарадорлигини ошириш соҳасида ишлаб чиқаришда материал сарфини камайтириш, хом ашё ва материалларни тежаб-тергаб сарфлаш вазифаси алоҳида аҳамият касб этади. Ҳозирги вақтда минерал ресурслардан самарали фойдаланиш комплекс программаси ишлаб чиқилмоқда, республика фанлар академияси билан Олмалиқ шаҳридаги корхоналар ўртасида шартнома тузилди.

Илм-фаннинг ишлаб чиқариш билан ўзаро алоқаси формалари, — деди нотиқ, — фан-техника тараққиётини жадаллаштириш соҳасидаги энг заиф бўғиндир. Тажриба-экспериментал база ва академия институтларининг таъминланиши фан-техника тараққиётининг ўсган талабларидан анча орқада қолмоқда. Мавжуд илмий потенциалдан, асбоб-ускуналар ва приборлардан самарали фойдаланишга оид тадбирлар қабул қилиш зарур.

* * *

СССР 50 йиллиги номли Тошкент трактор заводи бирлашмасининг бош директори **И. Х. Мусин** энг янги техника ва илғор технологияни ўзлаштириш тажрибаси тўғрисида гапирди. Бирлашмада ҳозирнинг ўзидаёқ 26 донадан иборат роботлар парки ишлаб турибди. Бу эса 10 та қайта йўлга қўйилган линиядир. Роботлаштирилган комплекслар ва рақамли программа асосида бошқариладиган станокларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш хизмати ташкил қилинди. Темирчилик, термо-галваника цехларида ва бошқа ишлаб чиқариш участкаларида кўпгина жараёнлар автоматлаштирилганлиги иш шароитини яхшилашга, меҳнат унумдорлигини оширишга хизмат қилмоқда. Тошкент трактор заводида фан-техника тараққиёти бошқарув соҳасига ҳам таъсир ўтказиши керак деб ҳисоблашади. Тегишли автомат бошқарув системаси жорий этилиб, унинг ёрдамида марказлаштирилган таъминот загатовкаларни ҳисобга олиш йўлга қўйилган, транспорт воситаларидан фойдаланиш рационализация қилинган. Шулар ва бошқа тадбирлар меҳнат унумдорлиги юксак даражада — йилига 10 процент ўсишини таъминлади. Айни вақтда ҳозир бирлашмадаги иқтисодий эксперимент кўпроқ маблағларни фан-техника тараққиётига сафарбар этиш ва янги техникани жорий қилиш ҳажмини қарийб бир ярим баравар ошириш имконини берди.

Бироқ буларнинг ҳаммаси партия ўртага қўйган янги талаблар нуқтаи назаридан ҳали етарли эмас, деди бош директор. Янги беш йиллик учун роботлар қайта ишлаш марказлари ва бошқа илғор асбоб-ускуналардан фойдаланиш асосида комплекс механизациялаш программаси ишлаб чиқилмоқда. 300 дона микропроцессор техникани жорий этиш, конструкторлик ва технологик ишларни автоматлаш, бошқа кўпгина энг янги технология ва техникавий ечимлардан фойдаланиш мўлжалланмоқда. Ҳисоб-китобларга кўра, бу салкам бир ярим минг кишини ҳоли қилади.

Тракторсозлар ўзларининг станоксозлик корхонасини ташкил этишни режалаштирмоқдалар. Мақсад — 100 от кучига эга бўлган трактор ишлаб чиқаришни жадаллаштиришдан иборат.

Бу йил Тошкент мотор заводининг двигателлари қўйиладиган тракторларнинг оралиқ туркумини тайёрлаш мўлжалланмоқда. Бундай тракторларни келгуси мавсумдаёқ синаб кўриш режалаштирилган. Бу эса пахтакорларга янги қудратли машинани мўлжалдагидан 3—4 йил илгари етказиб бериш имкониятини яратади.

* * *

Ўзбекистон қишлоқ хўжалигининг техникавий потенциали жуда салмоқли бўлиб, тармоқни сифат жиҳатидан янги даражага кўтариш учун барча шарт-шароитлар мавжуддир. Шундай бўлсада, меҳнат унумдорлиги секинлик билан ўсмоқда, деҳқончилик ва чорвачилик маҳсулотлари етиштиришга сарфланаётган харажатлар ҳамон юксаклигича қолмоқда. Ўзбекистон ССР қишлоқ хўжалик министри **А. И. Икромов** бунинг сабабларини анализ қилиб, хўжаликларда ўтказилган техника инвентаризациясининг баъзи якунларини мисол келтирди. Кўп машиналар эскириб, уларга хизмат кўрсатиш учун сарфланаётган маблағларни қопламаяпти. Айни вақтда хўжаликлар кўпинча етарлича машина-механизмларга эга бўлгани ҳолда бир қанча технология операцияларида қўл меҳнатини катта ҳажмларда планлаштирмоқдалар.

Ишларнинг коллектив пудрат каби қудратли тезлатгичидан қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришида асло етарлича фойдаланилмаяпти. Жумладан, пахтачиликда коллектив пудрат ҳосил йиғим-теримигача бўлган даврдагина қўлланилмоқда, ҳолбуки айни пудрат «четдан» теримчиларни жалб этиш эҳтиёжини кескин қисқартиришга ва шу тариқа меҳнат унумдорлигини ғоят оширишга ёрдам берган бўлур эди. Бу йил тажрибани янада кенг оммалаштириш учун 42 та база хўжалигида пахтани етиштириш ва йиғиб териб олишнинг барча босқичларида коллектив пудратни жорий этиш кўзда тутилмоқда.

Министр ҳосилни программалаш методидан фойдаланиш тўғрисида гапириб, шундай программалар татбиқ этилган жойларда пахта, маккажўхори, сабзавот ҳосилдорлиги 15—20 процент кўпайишини уқтириб ўтди. Аммо илмий ечимларни тармоқда жорий этишнинг умумий даражаси яхшиланиши зарур: шу кўрсаткич юзасидан план атиги 65—70 процент бажарилмоқда. Очиғини айтганда, бу қишлоқ хўжалиги раҳбарлари ҳамда мутахассислари бўшанглиги ва қотиб қолганлиги натижасидир. Айрим ечимларнинг аҳамияти камлиги, моддий жиҳатдан мустаҳкамланмаганлиги ҳам таъсир қилмоқда. Буларнинг ҳаммаси практикада синовдан ўтган энг муҳим янгиликларгина жорий этишга қабул қилиниши керак, деган хулосага олиб келади. Деҳқонлар олимлардан бегона ўтларга қарши курашнинг қўшма чора-тадбирларини кутмоқдалар. Бегона ўтлар Сирдарё ва Жиззах областларидаги экинзорларга айниқса катта зарар етказмоқда. Ғўзанинг янги серҳосил навларини тезроқ жорий этиш муҳим вазифадир.

* * *

Тошкент политехника институтининг ректори **К. С. Аҳмедов** минбарга чиқади. У институт олимлари ишлаб чиққан ва жорий этилмай турган бир қанча янгиликларни тилга олади. Қилинган ишлар бизни асло қаноатлантира олмайди, деб таъкидлайди нотиқ. Кўпгина ички резервлардан фойдаланиш ҳисобига тадқиқотларнинг самарадорлигини анча ошириш мумкин. Майда темаларни тугатиш, кўп темаларга баббаравар қўл уришдан воз кечиш, илмий кучларни энг кўп самара берадиган ғоят салмоқли йўналишларга жамлаш мана шундай резервларнинг биридир.

Олий ўқув юртидаги фаннинг бир қанча устунликлари бор, кўпгина ихтисосдаги олимларнинг куч-ғайратларини битта проблема билан шуғулланувчи коллективга бирлаштириш мумкинлиги мана шундай устунликлар жумласига киради. Кўп йиллар мобайнида вужудга келган сусткашлик шу практикадан кенг фойдаланишга халақит бермоқда. Йирик вазифаларни ҳал этиш учун кўп профилли коллективларни вужудга келтириш йўлига қатъият билан ўтиш лозим. Бундан ташқари, айни олий ўқув юртлари истеъдодли ёшлар билан коллективларни доимо тўлдириб тура оладилар. Агар республика Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги тегишли ёрдам берса, мана шу иккала имкониятдан тезроқ ва тўлиқроқ фойдаланиш мумкин бўлади. Жумладан, кўп профилли проблемалар билан шуғулланувчи коллективлар составидаги олимларнинг дарс бериш нормасини камайтириш мақсадга мувофиқдир.

К. С. Аҳмедов студентларнинг тадқиқотларда ва техника ижодкорлигида янада активроқ қатнашиши учун имконият бериш тўғрисидаги масалани ўртага қўйди. Бошқа республикаларнинг намунаси асосида студентларнинг илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларини ва конструкторлик бюроларини тузиш лозим. Олий ўқув юртларигина эмас, шу билан бирга саноат корхоналари, тармоқларнинг раҳбарлари ҳам бундай ташкилотларга етарли баҳо берилмаслигини барҳам топтиришлари керак. Тошкент политехника институти каби етакчи техника олий ўқув юртлари тегишли моддий база яратилишида, ёшлар ўз қобилиятларини намоён этиб бажарадиган, олган билимларини мустаҳкамлайдиган, халқ хўжалигини ривожлантиришга салмоқли ҳисса қўшадиган буюртмаларни уларга беришда актив ёрдам кутмоқдалар. «Келгусида биз институт лабораториялари билангина чекланиб қолмасдан, янги асбоб-ускуналарнинг асосий нусхалари ва тажриба туркумларини тайёрлайдиган ишлаб чиқариш цехларини ҳам орзу қилмоқдамиз», деди ректор.

* * *

Сирдарё область партия комитетининг биринчи секретари **В. А. Антонов** ўз нутқини агросаноат ишлаб чиқариши даражасини оширишнинг етилган вазифаларига бағишлади. У Мирзачўлда қишлоқ хўжалик заркунандаларига қарши курашнинг биологик методлари кенг жорий этилганлигини технология муаммоларини муваффақиятли ҳал этиш намунаси қилиб кўрсатди. Бу нарса миллионлаб маблағни иқтисод қилиб, юзлаб кишиларнинг меҳнатини тежаб қолди.

Пахтачиликнинг бундан буёнги муваффақиятлари бегона ўтларга қарши курашнинг самарали методларини жорий этишга, терим машиналарини такомиллаштириш ва суғориш ишларини механизациялашга боғлиқдир, бу эса қўриқ районлар учун айниқса муҳим, деди нотиқ. Хом ашё сифати учун курашга асбоб-ускуналар ва пахта тозалаш машиналарини етказиб бераётган корхоналарнинг ходимлари ҳам аввалгига қараганда яна ҳам активроқ қўшилганлари тақдирда бу кураш ҳам муваффақиятлироқ бўлади, деган фикрни билдирди. «Сигнал» бирлашмаси топширилаётган пахтанинг намлиги, ифлосланганлиги ҳамда бошқа жиҳатларини тез аниқлаш учун пахтакорларга ишончли ва қулай техникани етказиб бериши керак. «Узбекхлопкомаш» тайёрлов пунктларига самарали машиналарни ҳали етарлича бераётгани йўқ. Хом ашёни марказлаштирилган тартибда сақлашнинг ягона автоматлаштирилган системаси керак. Бу — пахтакорларнинг конструкторлар, олимлар, машинасозларга буюртмасидир. В. А. Антоновнинг нутқида мелиорация техникаси, жумладан, ер қазиш машиналарини етказиб бераётган корхоналар шаънига ҳам танқидий гаплар айтилди. Бундай машиналарнинг кўпи кучсиз бўлиб, меҳнат унумдорлигини зарур даражада ошириш имконини бермаяпти, хизмат кўрсатиш ва ремонт қилишга талайгина куч ҳамда воситаларни чалғитмоқда.

* * *

Фан-техника тараққиёти ютуқларини ишлаб чиқаришга жорий этиш жамиятимиз ҳозирги ривожланишининг энг муҳим вазифасидир,—деб уқтирди Андижон область ижроия комитетининг раиси **Ж. Ҳ. Ҳасанов**— Кейинги беш йилликлар мобайнида область индустрияси анча ўсди. Саноатнинг ривожланиши халқ хўжалиги тармоқларининг инфраструктурасини такомиллаштиришга таъсир қилди. Чунончи, «А» группа маҳсулотини, ишлаб чиқаришда тармоқларнинг салмоғи 71 процентни ташкил этади. Бироқ, корхоналарда қўл меҳнатининг ҳиссаси ҳали ҳам кўп, автомат ва ярим автомат линиялар кам ишлатилмоқда. Саноатнинг янги маҳсулотларни лойиҳа-конструкторлик жиҳатидан ишлаб чиқишига, чиқарилаётган маҳсулотни, механизациялаш ва автоматлаштириш воситаларини янгилашга бўлган эҳтиёжи суст қондирилмоқда.

Янги корхоналар қуришдан кўра, ишлаб турган корхоналарни техника билан қайта қуроллантириш ва реконструкция қилишнинг бир қанча муҳим афзалликлари бор, бироқ, областда жами капитал маблағ ҳажмининг атиги чорак қисми шу мақсадлар учун сарфланмоқда. Мавжуд ишлаб чиқариш потенциалидан ҳам қониқарсиз фойдаланилмоқда. Асбоб-ускуналарнинг иш сменаси коэффициенти пастлиги бунинг сабабидир.

Қувватлардан тобора тўла-тўкис фойдаланиш учун қўшимча хом ашё ва материал ажратиш масалаларини ҳеч кечиктирмай ҳал этиш, корхоналарни социал ривожлантиришни жадаллаштиришни таъминлаш лозим. Қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришига хизмат қиладиган ҳамма ташкилотлар ўз ишини партия Марказий Комитетининг 1985 йил апрель Пленуми қарорлари, КПСС Марказий Комитетида фан-техника тараққиётини жадаллаштириш масалалари юзасидан ўтказилган кенгаш кўрсатмалари руҳида қайта кўриб чиқишлари керак. Бу эса қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришни янада ривожлантиришнинг янги омили бўлиб хизмат қилади.

* * *

Ўзбекистон ССР Госстройининг раиси **Ш. У. Ҳайдарова** ўз нутқида фан-техника лойиҳаларини жорий этишга қонун кучи бахш этилсин, бу лойиҳалар давлат планларига асосий кўрсаткичлардан бири қилиб киритилсин деган таклифни ўртага қўйди. У Госстрой, илмий тадқиқот ва лойиҳа институтлари қурилишни индустриялашга, қурилиш ишларини такомиллаштиришга ҳали суст таъсир қилаётганликларини эътироф этиб, шу билан бирга идоравий тарқоқлик, баъзан эса одатдаги қолоқлик истиқболли янгиликларни практикага тезроқ жорий этишга халақит бераётганлигини кўрсатувчи фактларни айтиб ўтди. Жумладан, гап химия ва энергетика чиқитларидан фойдаланиб, самарали бинокорлик материаллари ишлаб чиқариш тўғрисида, биноларни иситиш учун қуёш нуридан фойдаланадиган қурилмаларни кенг миқёсда барпо этиш ҳақида бормоқда. Нотиқ «Главташкентстрой»нинг яхлит темирбетондан қураётган ўн олти қаватли экспериментал уйи мисолида қурилиш соҳасидаги экспериментларни активроқ рағбатлантириш, уларни пудратчи ташкилотларнинг планларида акс эттириш зарурлигини исботлайди. Мазкур бино 9 йилдан бери қурилмоқда, ҳолбуки, экспери-

(Давоми тўртинчи бетда).

ПАРТИЯ—ХЎЖАЛИК АКТИВИ ЙИҒИЛИШИ ҚАТНАШЧИЛАРИ СЎЗЛАЙДИЛАР

(Боши учинчи бетда).

ментнинг мақсади қурилишнинг тезкор усули афзалликларини кўрсатишдан иборат эди. Йирик панеллардан уй қуриш соҳасида ҳам бирталай ҳал этилмаган муаммолар бор.

Республика Госстройининг раиси шаҳарларни қуришдаги вужудга келган практикани танқид қилди. Бунда Госстройнинг ҳам айби бор, деб таъкидлади у. Биронта шаҳарда тўла-тўкис комплекс қурилган, шаҳарсозлик ечимининг мезони бўлиб хизмат қила оладиган микрорайон битказилмаган. Тошкент, Қарши, Урганч, Жиззах ва бошқа шаҳарларни қуриш бош планларини қўпол равишда бузишга йўл қўйилди. Мана шу иллатлар афсуски, ҳозир ҳам рўй бериб турибди. Бош планларга қатъий риоя этиш шаҳарларни қуришда қонун бўлиб қолиши керак. Госплан ва маҳаллий Советлар қурилиш учун ажратиладиган ҳамма маблағни битта буюртмачи қўлида марказлаштириб, ҳам иттифоқ, ҳам республика министрликлари ҳамда идораларининг улуш қўшишини эътиборга оладиган шаҳарсозлик планлаштиришини жорий қилишлари ҳам мақсадга мувофиқдир.

* * *

Кейинги йилларда корхонамизда янги автомат линиялар пайдо бўлди. Вакуум-плёнка қолиплаш методи билан аниқ қуйиш жорий этилмоқда. бошқа бир қанча фойдали янгиликлар амалга оширилди, деди Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг аъзоси, Андижон машинасозлик заводининг слесари **В. И. Тимохин.** Аммо ҳаёт фан-техника тараққиётига янгича ёндашишни қаттиқ тақозо этмоқда. Шуни тан олиш керакки, бу соҳада ҳали кам иш қилинди, қилинаётган ишларга ҳам зўр меҳнат эвазига эришилмоқда. Бундай бўлмаслиги керак! Техника янгиликларини жорий қилиш системасининг ўзини соддалаштириш, бу янгиликлар цехга етиб келгунча маҳкамачилик тўсиқлари таъсирига учрамаслиги керак. Шу муносабат билан В. И. Тимохин заводнинг станок парки ҳақида сўзлаб берди. Бу ерда ускуналарнинг кўпчилиги ўрнатилганига ўн йилдан ҳам ошиб кетган. Бу станокларни ремонт қилиш билан кўп одамлар банд бўлиб қолмоқда, кўп қимматли материаллар ва... айни шу станоклардан фойдаланилмоқда (улар асосий ишлаб чиқариш учун ҳамма вақт ҳам етавермайди). Ҳолбуки, ўн иккинчи беш йилликда энг янги гидротақсимлагичлар — қурилиш ва йўл машиналарини бошқариш узелларини ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш лозим бўлади. Завод ишлаб чиқарадиган дизель ва насослар ҳам модернизация қилинади — улар тежамли, кам материал сарфлаб тайёрланадиган бўлиши керак. Бу вазифаларни эски техника ёрдамида ҳал этиб бўлмайди. Бундан фақат битта хулоса чиқариш мумкин: завод реконструкция қилиниши керак. Буни ишлар бошланишини кутабериб эскириб қолган лойиҳага мувофиқ эмас, балки СССР Йўл машинасозлиги министрлигининг кўмаги билан тузилиши лозим бўлган янги лойиҳага мувофиқ қилиш лозим. Андижон ва бошқа областлардаги ўзга бир қанча заводларда ҳам мана шундай аҳвол вужудга келган, — дейди ўртоқ Тимохин. Шу сабабли инвестиция сиёсатини қайта қуриш, кўпроқ маблағни корхоналарни модернизациялашга, реконструкция қилишга, техникавий жиҳатдан янгилашга сарфлаш тўғрисида КПСС Марказий Комитетидаги кенгашда айтилган талабни биз ишчилар жуда ўз вақтида қўйилган ва мамлакат экономикасининг туб эҳтиёжларига мос бўлиб тушадиган талаб деб биламиз.

* * *

Ўзбекистон ССР Госкомсельхозтехникаси раиси **М. И. Эгамбердиев**нинг нутқида ҳозирги вақтда республика қишлоқ хўжалиги қайта қуришга, техника билан қайта қуроллантиришга айниқса мухтож бўлиб турганлиги таъкидланди. Бу эса «Сельхозтехника» органлари зиммасига ҳам тармоқнинг ишлаб чиқариш техника таъминоти бутун системасини такомиллаштириш мажбуриятини юклайди. Нотиқ ўн биринчи беш йиллик мобайнида республика колхоз ва совхозларига кўп миқдорда техника етказиб берилганини эслатиб, илғор технология асосидагина жуда кўп машиналарга хизмат кўрсатиш мумкинлигини уқтириб ўтди. Ремонтчилар кейинги йилларда кукунли газ плазмаси ёрдамида чанглатиш. флюс остида ва газ муҳитида автомат усулда қоплама ҳосил қилиш сингари усулларни ўзлаштирдилар. Бу усуллар янги етказиб берилган запас қисмларнинг салкам 13 проценти миқдоридаги деталларни қайта тиклаш имконини берди. Нотиқ машина-трактор паркини вужудга келтириш проблемаларига тўхталди: деҳқонлар билан чорвадорларга барча ишлардаги қўл меҳнатини имкони борича камайтирадиган машиналар комплекси керак.

Аммо ҳатто пахтачиликда ҳам шундай комплекс вужудга келтирилмаган: саноат ғўзапоя юладиган механизмларни, икки ярусли плугларни, чигитни намлаб берадиган мосламаларни ва бошқа механизмларни ишлаб чиқармаяпти, ҳолбуки, уларнинг тайёр конструкциялари бор ва улар неча йиллардан бери маънавий жиҳатдан эскириб ётибди. Ғоят истиқболли Т-250 тракторининг биринчи намунаси 1979 йилда яратилган бўлса ҳам, шу пайтгача бу машина конвейерга қўйилгани йўқ. «Сельхозтехника»нинг ўз хўжалигини пул билан таъминлашда муайян номутаносибликлар ва нуқсонлар бор. «Ташхимсельмаш» заводи ишлаб чиқараётган ОВХ-28 ва «Чирчиксельмаш» заводи ишлаб чиқараётган ғўза культиватори ва бошқа шу каби машиналар унчалик пишиқ-пухта эмаслиги сабабли кўпгина маблағ, материал ва ишчи кучи унумсиз сарфланмоқда. Бу соҳада «Сельхозтехника» талабчан бўлиши, қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш ходимларининг манфаатларини актив ҳимоя қилиши керак. «Сельхозтехника»нинг бурчи машиналарни тўғри ишлатишда хўжаликларга ёрдам беришдан, машинани уқувсизларча, аямай ишлатишга йўл қўймаслик, техникани асраш ва қаровсиз қолдирмаслик илғор тажрибасини кенг оммалаштиришдан иборат. Ремонтнинг сифати унчалик яхши эмаслиги муносабати билан ҳозир бизнинг ташкилотларимиз шанига асосли таъналар айтилмоқда, деди М. И. Эгамбердиев. Корхоналарни машиналарга қишлоқ хўжалиги тармоқлари бўйича хизмат қилишга ихтисослаштириш йўли билан ишни тузатиб олиш мумкин. Мана шундай завод ва устахоналарни тегишли равишда қуроллантириш, кадрлар билан мустаҳкамлаш лозим. Бу ишда план органлари кўмаклашишлари зарур.

Ҳозир «Сельхозтехника» меҳнатчилари пахтани машинада териш мавсумига ҳамма ресурсларни сафарбар қилишни бош вазифа деб билмоқдалар.

* * *

Қурилишнинг смета қийматини камайтириш, меҳнат чиқимларини тежаш, металл ва цемент сарфини қисқартириш — мана шуларнинг ҳаммаси қурилиш ишлари бошланмасиданоқ, лойиҳа ечимларига асос қилиб олиниши керак. Бу соҳада вариантли лойиҳалаш ҳажмини ошириш, лойиҳа ишларини кенг миқёсда автоматлаштириш муваффақиятга олиб боради, деб таъкидлади «Узгипротяжпром» институтининг директори **И. Ҳ. Ҳикматуллаев**. Айрим ҳисоб-китобларни автоматлаштириш ҳам тегишли периферия қурилмалари мажмуасига эга бўлган ЭҲМ негизида лойиҳалашнинг комплекс технология линияларини жорий қилишга ўтиш таъминланиши зарур, деди у.

И. Ҳ. Ҳикматуллаев умумий инженерлик коммуникациялари ва ёрдамчи объектлар системасига эга бўлган ягона саноат узеллари барпо этилган тақдирда лойиҳа ечимларининг тежамлилиги юқори бўлишини уқтирди. Республикада 3 та мана шундай узель барпо этилган ва яна 9 таси қурилмоқда, келгусида янги-янги мана шундай узеллар қурилади. Нотиқ Ўзбекистон ССР Госпланига Белоруссиянинг намунаси асосида саноат узеллари махсус бўлими ёки кичик бўлимини тузиш тўғрисидаги масалани қўяди. Шаҳарларнинг бош планларида саноат зоналарини барпо этиш практикаси ҳам кенгайтирилиши зарур: бу нарса шаҳарни ривожлантириш манфаатларини, атроф муҳитни муҳофаза қилиш талабларини тўлиқроқ эътиборга олиш имконини беради. Яна бир муҳим резерв: Ўзбекистон учун объектларни мамлакатнинг турли республикаларидаги 200 тадан кўпроқ институт лойиҳалаштирмоқда, зилзилага қарши эҳтиёт чоралари кўриш вазифалари ҳамма жойда турлича ҳал этилмоқда. Ер ости силкинишларидан муҳофаза қилишга оид қурилиш ечимларига бир хил талаблар қўйиш вақти келди. Бу эса иншоотларнинг пухталигига зарар етказмай, кўпгина металл ва бошқа тақчил ресурсларни тежаш имконини беради. Зилзиладан муҳофаза қилишга доир ягона талабларни ишлаб чиқишни «Узгипротяжпром» институти ўз зиммасига олиши мумкин бўлур эди: институт коллективининг бу иш соҳасида муайян тажрибаси бор.

* * *

Район агросаноат бирлашмаси тузилганидан кейин қишлоқ хўжалик ишлаб чиқаришини интенсивлаш, уни индустриал изларга қўйиш анча жадаллашди, деб уқтирди Сурхондарё область Ленин йўли агросаноат бирлашмаси кенгашининг раиси **Б. Ж. Жўрақулов.** У район хўжаликларида агросаноат бирлашмасининг ташаббуси билан жорий қилинган илғор агротехника усуллари ҳақида батафсил гапириб берди ва ўз ҳикоясини қилинган ишларнинг якунлари тўғрисидаги материаллар билан мустаҳкамлади. 1980 йилда район хўжаликларининг рентабеллиги ўрта ҳисобда 16 процентни ташкил қилган бўлса, 1984 йилда 91 процентни ташкил этди. Айни вақтда меҳнат унумдорлиги қарийб 15 процент ошди, хўжаликларнинг фойдаси ва деҳқонларнинг иш ҳақи сезиларли равишда кўпайди.

Бироқ, ишлаб чиқаришни такомиллаштириш резервларидан ҳали тўла-тўкис фойдаланилмаганлиги Б. Ж. Жўрақуловнинг нутқидан кўриниб турибди. КПСС Марказий Комитетидаги кенгашда уқтириб ўтилганидек, район агросаноат бирлашмаси иш услубининг ўзи ҳали замонавий талабларга тўла-тўкис жавоб бермайди, чунки бирлашмаларнинг мустақиллиги чеклаб қўйилган. Хўжаликлар ўзларининг юқори тармоқ муассасаларига бўйсунади, агросаноат бирлашмасининг кенгаши эса улар пул билан қандай таъминланаётганлиги, уларга нималар планлаштирилаётганлиги, қандай материал-техника ресурслари ажратиб берилаётганини кўпинча билмайди. Мана шундай шароитда мавжуд ресурслардан район агросаноат комплексининг манфаатлари йўлида оқилона фойдаланиш ҳақида нима ҳам деб бўларди? Шу сабабга кўра, район агросаноат бирлашмаси бир қанча ҳолларда ўз таъсирини ўтказа олмаяпти, бу эса умуман унинг ишидаги самарадорликни пасайтириб юбормоқда, албатта. Бунинг устига бирлашма мутахассисларининг ўзлари сабзавот, картошка, мева, узум етиштиришни механизациялаш сингари масалалар билан ҳали суст шуғулланмоқдалар. Ҳолбуки районда мана шундай экинларга ажратиладиган майдонлар кўпайиб бораверади.

Нотиқ олимларга, Қишлоқ хўжалик министрлигининг мутахассисларига даъват қилиб, ингичка толали пахтанинг янада серҳосил навларини етиштириш соҳасидаги селекция ишини кучайтиришга, бу ишни бевосита Сурхондарё диёрининг бебаҳо туҳфаси — «ипак пахта» етиштирилаётган далаларга яқинлаштиришга чақирди.

* * *

5400 коммунистни ўз сафида бирлаштирган Олмалиқ партия ташкилоти КПСС Марказий Комитетининг фан-техника тараққиётини жадаллаштиришга оид талабларини амалга ошириш учун аниқ мақсадни кўзлаб ишламоқда,— деди Олмалиқ шаҳар партия комитетининг биринчи секретари **М. М. Мирқосимов.** Масалан, айни шу иш кон-металлургия комбинати коллективининг мамлакатда энг арзон ва энг юқори сифатли мис ишлаб чиқаришини таъминлади. Олмалиқ химиклари олимлар билан ҳамдўстликда жаҳон практикасида биринчи марта энг кам маъдан фосфор рудалар таркибидан аммофос олиш технологиясини жорий қилдилар. Қилинган ишлар бизни қувонтирса-да, аммо келгусида партия революцион силжишлар, техника ва технологияда тез ва самарали тараққиётга эришиш йўлидан боришни талаб қилмоқда. Ҳатто кон-металлургия комбинатида ҳам реконструкция учун сарфланган маблағдан ҳали унчалик кўп самара олинаётгани йўқ. Лойиҳа ечимларидаги камчиликлар, қурилиш-монтаж ишлари чўзилиб кетаётганлиги бунинг сабабидир. Шаҳар партия ташкилоти ишидаги нуқсон ҳам маълум бўлиб қолди: биз турдош тармоқларда ҳозир пухта юқори самарали жараёнлардан фойдаланилаётганини билсак ҳам, орттирилган тажрибадан фойдаланиш ҳақида ғамхўрлик қилмадик, идоравий тўсиқни бартараф эта олмадик. Ишлаб чиқаришни интенсивлаш учун кураш ҳозирча суст олиб борилмоқда. Шунинг оқибатида, руда таркибидаги миснинг анчагина қисми ажратиб олинмай, тупроққа қўшиб ағдариб ташланмоқда. Ҳолбуки, шу ернинг ўзида — Олмалиқда бир вақтлар хом ашёсининг таркибидаги фойдали моддалар жуда камлиги сабабли ҳатто ёпиб қўйилмоқчи бўлган Қўрғошинкон руда конини қайта тиклашдек яхши намуна бор. Ҳозир бу комбинатнинг қўрғошин ва руҳга бўлган талабининг бешдан бир қисмини таъминламоқда.

Бундай ҳодисалар такрорланмаслиги учун фан билан ишлаб чиқаришнинг боғланишини янада мустаҳкамлаш зарур. Олмалиқда кон-металлургия комбинати билан «СредазНИИпроцветмет» институти негизида илмий ишлаб чиқариш бирлашмаси ташкил этиш учун шароит бор.

Нотиқ сўзининг охирида шаҳар партия ташкилотининг «Б» группа корхоналари ишини яхшилашга оид режаларини, Олмалиқни комплекс тарзда қуриш проблемаларини гапириб берди.

* * *

КПСС Марказий Комитетидаги кенгашда импорт структурасини такомиллаштириш, машинасозлик даражасини ошириш зарурлиги тўғрисидаги масала ўткир қилиб қўйилди. Ўртага қўйилган вазифанинг муҳимлиги тармоғимиз мисолида яққол кўриниб турибди, деди Наманган аврли газламалар комбинатининг директори **С. Т. Тўхтабоев.** Комбинат таъминланган чет эл машина-ускуналари эскира бошлади, Ватан саноати эса шундай машиналарни ҳамон таклиф этмаяпти. Натижада бекор туриб қолишлар ошмоқда, ремонтга харажатлар кўпаймоқда. Нотиқнинг фикрича, Ўзбекистон енгил саноат министрлиги янги пиллакашлик машиналарини ясаш ва жорий этиш тўғрисидаги ғамхўрликни ўз зиммасига олиши керак. Иккинчи томондан, ипакчилар селекциячиларидан, республика колхоз ва совхозларининг меҳнатчиларидан пилла қуртининг анча сермаҳсул зотларини ва қурт боқишнинг илғор технологияларини жорий этишни кутмоқдалар, бу эса пилланинг сифатини ошириш имконини беради. Тайёрловчи ва қайта ишловчи тармоқларнинг идоравий тарқоқлиги хом ашё сифатига салбий таъсир қилмоқда.

Ҳар йили республикада ипакни қайта ишлашда технологик жиҳатдан бўлган 2 минг тоннагача чиқит ҳосил бўлмоқда. Ана шу чиқитларнинг 85 процентга яқини хом ашё сифатида арзимас нарх билан чет элларга сотилмоқда. Ваҳоланки, биз ўзимиз уни қайта ишлашимиз, қўшимча 40 миллион сўмлик юқори сифатли газлама олишимиз мумкин бўлур эди. С. Т. Тўхтабоев ипак чиқитлардан фойдаланишни кенгайтириш тўғрисидаги масалани республика Госплани ва Енгил саноат министрлиги олдига қўяди.

* * *

Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш илмий тадқиқот институтининг директори **А. Ҳ. Ҳожиев** ўз нутқининг асосий қисмини пахта териш машиналарининг ишини анализ қилишга бағишлади. Машина теримининг муваффақияти, деди у, ерни чигит экишга тайёрлаш давридаёқ белгиланади, ўнлаб ХНП-1,8 машиналари бултур хўжаликларда кенг миқёсда синалган пайтда бу нарса яна бир бор исботланди. Далалар тўғри тайёрланган ва машина терими тўғри уюштирилган тақдирда пахтанинг сифати ҳам, ундан ажратиб олинадиган тола ҳам, калава ип ва газламанинг сифати ҳам пасаймайди. Демак, гап саводли агротехникани кенг жорий қилиш ҳақида, малакали механизатор кадрлар тайёрлаш тўғрисида, машина терими жараёнининг ўзи устидан контроллик қилиш тўғрисида бормоқда.

А. Ҳ. Ҳожиев СССР Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлигининг заводлари Ўрта Осиё қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш илмий тадқиқот институтида ишлаб чиқилган янги техникани ишлаб чиқаришни асоссиз равишда пайсалга солаётганликларини кўрсатиб, институтнинг ўзида ҳам ҳал этилмаган проблемалар борлигини уқтириб ўтди. Илмий-ишлаб чиқариш базасининг заифлиги оқибатида янги машиналарнинг тажриба нусхаларини ва оз серияларини оператив ишлаб чиқаришни йўлга қўйишнинг иложи бўлмаяпти. Аммо асосий проблема шунинг ўзидангина иборат эмас. Бу соҳадаги тарқоқлик ҳам ишимизга халақит бермоқда, чунки пахта етиштиришнинг янги технологияларини ишлаб чиқиш билан турли идораларга бўйсунувчи ташкилотлар шуғулланиб келмоқда. Республиканинг бутун қишлоқ хўжалиги фанини битта идорада— ВАСХНИЛнинг Ўрта Осиё бўлими системасида бирлаштириш зарурати аллақачон пишиб етилган, деб ҳисоблайди нотиқ. Шундай қилинса, илмий изланишларни бошқариш осонлашган бўлур эди, бутун илмий кучларни зонамизнинг агросаноат комплекси энг актуал проблемаларини ҳал этишга жамлаш имконияти туғилган бўлур эди.

* * *

Актив йиғилишининг қатнашчилари якдиллик билан резолюция қабул қилдилар. Бу резолюцияда КПСС Марказий Комитетида фан-техника тараққиётини жадаллаштириш масалаларига бағишланиб ўтказилган кенгашда ўртага қўйилган вазифаларни амалга ошириш тадбирлари белгиланди.

(ЎзТАГ).

ЙЎЛДОШ ОХУНБОБОЕВ ТУҒИЛГАН КУННИНГ 100 ЙИЛЛИГИГА

ХАЛҚИМИЗНИНГ АСЛ ФАРЗАНДИ

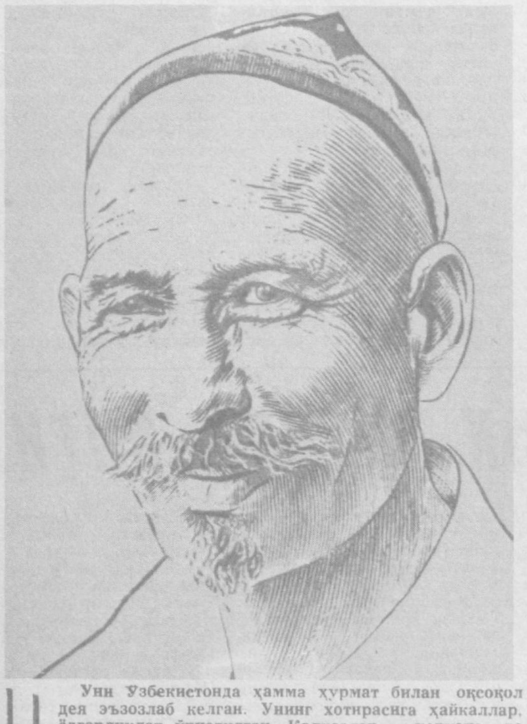

Уни Ўзбекистонда ҳамма ҳурмат билан оқсоқол дея эъзозлаб келган. Унинг хотирасига ҳайкаллар, ёдгорликлар ўрнатилган. Колхозлар, корхона ва муассасалар, кўча ва майдонлар унинг номида. Унинг ҳаёти ва фаолияти халққа, партияга содиқликнинг, коммунизм ишига фидокорликнинг ёрқин намунасидир.

ИНҚИЛОБ ТОБЛАГАН ИРОДА

МАРҒИЛОН уездининг Ёзёвон волостига қарашли Жуйбозор қишлоғида 1885 йилда камбағал деҳқон оиласида фарзанд туғилиб, унга Йўлдош исмини қўйган Охунбобо билан Ойимтиллянинг қувончига ким ҳам эътибор берибди, дейсиз. Замон оғир эди. Ҳамманинг фикри-зикри тирикчилик ташвишида. Охунбобо ҳам оила рўзғорини бир амаллаб тебратарди. Унинг ҳамқишлоқларидан бири ўша давр ҳақида шундай ҳикоя қилган: «Охунбобо жуда камбағал эди. Уч таноб ер 14 кишидан иборат оилани боқишга кор қилмасди. Йўлдош ҳам муҳтожликда ўсди. 12 ёшидаёқ қўлига кетмон олиб, отасига ёрдамлаша бошлади».

Йўлдош 16 ёшга етганда отаси вафот қилиб, бошига катта кулфат тушди. Охунбобонинг ўғиллари бойларнинг ерида батраклик қилиш учун жўнаб кетдилар. Йўлдош эса марғилонлик Мадғози бойнинг пахта заводига қанорчи бўлиб ишга кирди.

Маҳаллий бойлар фойда кетидан қувиб батрак ва мардикорларни шафқатсиз эксплуатация қилар, кунига 12—14 соатлаб ишлатиб, арзимаган ҳақ тўлашарди. Йўлдош заводда ортиқ ишлай олмади, чунки унинг иш ҳақи оилани боқишга етмас эди. Шу сабабли у 1904 йилда ҳозирги Қирғизистоннинг Ўзган шаҳрида машҳур Холмат бойга қарол бўлиб ишга кирди. 19 ёшдан то 29 ёшгача бўлган йигитлик даврини Холмат бойнинг хизматида ўтказди.

10 йилдан сўнг Охунбобоев иш ҳақини талаб қилганда, бой пул бериш у ёқда турсин, уни уйидан қувиб юборди. Йўлдош 1914 йилда она қишлоғига қайтиб келиб, бойларнинг ерида чорикорлик қила бошлади. Бу вақтда биринчи жаҳон урушининг совуқ нафаси сезилиб турарди. Ҳоли танглашган чор ҳукумати ўз қурбонларининг ўрнини тўлатиш учун мустамлакаларидан мардикор олиш тўғрисида фармон берди.

1916 йил 10 июль тонг саҳарда кўҳна Марғилон марказидаги майдонга атрофдаги қишлоқлардан келган кишилар тўпланиб, Фарғона губернатори ва бошқа амалдорлардан мардикорликка олинувчиларнинг рўйхатини талаб қилдилар. Шу йиғилишда Й. Охунбобоев чор ҳукумати амалдорларига қарши камбағал халқ ғазабини «Мардикорликка киши бермаймиз!», «Битсин уруш ва чор ҳукумати» деган сўзлар билан ифода қилиб, халқни қўзғолонга чақирди.

Камбағаллар ўз ичидан чиққан бу жасур йигитни қувватлашди. Бутун Марғилон бир неча соат қўзғолончилар қўлида қолди. Халқ ғазабидан қўрққан чор амалдорлари Скобелевдан Марғилонга казак отрядларини юбориб, қўзғолонни бостирдилар. Подшо жаллодлари кўпгина гуноҳсиз кишиларни ўлдирдилар ва турмага ташладилар. Қамалганлар ичида Йўлдош Охунбобоев ҳам бор эди.

Улуғ Октябрь социалистик революцияси Туркистонда тантана қилганда Йўлдош Охунбобоев янги тузум учун курашувчиларнинг олдинги сафларида эди. Халқ уни Жуйбозор қишлоқ Совети раисининг ўринбосари қилиб сайлади.

Гражданлар уруши йилларида у Жуйбозор волости революцион комитети босмачиларга қарши тузган отрядида актив қатнашди, қишлоқда Коммунистик партия ва Совет ҳукуматининг таянчи бўлган «Қўшчи» союзи ташкилотчиларидан бири бўлди. Фарғона областида биринчи бўлиб Марғилон уездида 1919 йил 12 февралда тузилган «Қўшчи» союзи правлениесига раислик қилди. Сафдошларининг эсдаликларига қараганда, Йўлдош Охунбобоев 1920 йил февраль ойи охирларига Серово станциясига ўз эшелони билан келган Туркистон Бош қўмондони М. В. Фрунзе билан кўришиб, анча суҳбатлашган. 1920 йил декабрида Марғилон уездининг фронт орқаси ишчилари ва камбағал-деҳқон союзи ҳамда «Қўшчи» союзининг қўшма йиғилиши бўлди. Йўлдош Охунбобоев бу йиғилишда «Қўшчи» союзининг Марғилон шаҳар комитетига раис этиб сайланди. 1921 йилнинг февраль ойида эса партия аъзолигига кандидатликка қабул қилинди.

ПАХТА УСТАСИ

ЙЎЛДОШ Охунбобоев республикада ер-сув ислоҳотини амалга ошириш, деҳқонлар кенг оммасини кооператив орқали социализм қуриш ишига тортиш, якка майда деҳқон хўжаликларини умумлаштирилган йирик социалистик ишлаб чиқаришга кўчиришдек муҳим сиёсий кампанияларда фаол иш кўрсатган давлат арбоби сифатида тарихга кирди.

Халқ оқсоқолининг қишлоқ хўжалик ишларини яхши билиши ва коллективлаштиришни амалга оширишда актив қатнашуви Ўзбекистонда колхозлаштириш ҳаракатини тўғри уюштиришда катта аҳамиятга эга бўлди. 30-йилларнинг бошларида Ўрта Чирчиқ районидаги «Қизил Байроқ» ва Чирчиқнинг сўл қирғоғида Клара Цеткин номли артелларга биринчи бўлиб у асос солди. Й. Охунбобоевнинг бевосита ташаббуси билан бу ерга Фарғонадан деҳқон хўжаликлари кўчириб келтирилиб, колхозлар ташкил этилди.

Йўлдош Охунбобоев пахтачиликда назария ва тажрибани қўшиб олиб бориш тарғиботчиси бўлган. Унинг таклифига кўра пахта экишнинг шахмат услубини кашф этган наманганлик Маллабой Боқибоев ва ғўзага ишлов беришда европача «оқсой» плугини дастлаб ишлатган Деҳқонбой Нурматов каби пахтачилик миришкорлари Ўзбекистон Ер ишлари Халқ комиссарлигида ишлашга жалб этилди.

Халқ оқсоқолининг ўзи чигитни квадрат усулда экиш, уни узунасига ва кўндалангига ишлашни жорий қилиш ва ёйишда шахсий ташаббус кўрсатган. У 1934 йилда Бекобод районидаги «Қизил шахматчи» колхозида янгича чигит экиш тажрибасини ўтказишга бошчилик қилганди. Айни пайтда президентнинг Ўрта Чирчиқ районидаги Қозоноқди қишлоғида икки гектарлик тақир ерда жойлашган пахта участкаси бўлиб, бу ерда ўзи чигит экиб, ғўза парвариш қилар, пахта етиштиришнинг илғор усулларини амалда синаб кўрарди.

Йўлдош Охунбобоев ўзининг «Ўзбекистонда пахтачиликни янада ривожлантириш учун» деган 1941 йили ёзган кичик, лекин чуқур мазмунли асарида ерни экишга тайёрлаш ва чигит экишни энг қулай муддатларда ўтказиш масалаларини муфассал баён этган эди. Уни республикамиздаги колхоз-совхозлар ишлаб чиқаришининг барча масалалари қизиқтирарди. Халқ агрономи номига сазовор бўлган президент ернинг унумдорлигини тиклаш, жамоат чорвачилигини ривожлантириш, ем-хашак базасини мустаҳкамлаш беда, мош, жўхори ва бошқа озуқа экинлари майдонини кенгайтиришга боғлиқ эканлигини қайта-қайта уқтирарди. У фақат пахта-беда алмашлаб экиш орқалигина пахтадан юқори ҳосил олишга эришиш мумкин дерди. Шунинг учун ҳам халқ ҳақли равишда уни пахта устаси, деб атарди.

ОЛИЙ ЛАВОЗИМДА

1925 йил 13 февралда Бухорода Ўзбекистон шўроларининг биринчи таъсис қурултойи очилди. Унда коммунистлар фракцияси номидан сўзга чиққан Ўзкомпартия Марказий Комитетининг секретари Акмал Икромов Ўзбекистон Марказий Ижроия Комитети Раислигига Йўлдош Охунбобоев номзодини кўрсатаётиб, шундай деган эди:

— Ўзбекистон Марказий Ижроия комитети Раислигига номзод танланганда партиямиз аввало бу ўртоқнинг албатта деҳқон, батрак бўлмоғи кераклигини эътиборга олди. Шундай бўлиши зарур эди. Чунки бизнинг мамлакатимиз — деҳқонлар мамлакати. Марказий Ижроия Комитети Раиси шундай одам бўлиши керакки, унинг олдига ҳар бир батрак тўғридан-тўғри кириб, унга ўз дардини очиқ айта оладиган, ундан бирор-бир маслаҳат оладиган бўлсин. Деҳқонлар ва батраклар унга чин кўнгилдан ишонадиган бўлсинлар. Ана шундай фазилатларга эга бўлган одамни биз қишлоқ хўжалик областимиз бўлган Фарғонадан топдик. Бу одам — батрак ўртоқ Йўлдош Охунбобоевдир.

Бу қурултойда Й. Охунбобоев Михаил Иванович Калинин билан учрашди. Бутуниттифоқ оқсоқоли Ўзбекистоннинг биринчи президентига доимо омма билан бирга бўлиш, халқ таклиф ва мулоҳазаларига диққат билан қулоқ тутиш, ҳеч қачон кеккаймасликни маслаҳат берган эди.

Й. Охунбобоев олий лавозим — республика Марказий Ижроия Комитетининг Раиси вазифасида ишлар экан, амалий фаолиятида М. И. Калининнинг бу қимматли маслаҳатларига қатъий риоя қилди. У минглаб кишиларни шахсан танир, уларнинг ичидан энг истеъдодли ва қобилиятли ташкилотчиларни танлаб олишга уста эди.

Турмушнинг турли масалалари ҳақида президентга минглаб хатлар келиб турарди. У муҳим давлат ишлари билан банд бўлса ҳам, меҳнаткашларнинг хатларига батафсил жавоб қайтариш учун вақт топарди.

Хотин-қизларни ёппасига озод қилиш, эски урф-одатларга қарши «ҳужум» олиб бориш даврида Й. Охунбобоев бу курашнинг илҳомчиларидан бири бўлди.

Ўзбекистон Советларининг 1929 йилги III съездида Марказий Ижроия Комитет аъзолигига хотин-қизлардан 44 киши сайланди. Съездда Йўлдош Охунбобоев таклифи билан Марказий Ижроком Раисининг ўринбосари қилиб биринчи марта ўзбек қизи Жаҳон Обидова сайланган эди.

Саводсизликка қарши қизғин кураш кетаётган 1925—1926 йилларда Й. Охунбобоев ташаббуси билан республикада «Йўқолсин саводсизлик» жамияти тузилди. Ўзбекистон маданий-маориф ходимларининг 1926 йили Самарқандда бўлиб ўтган съездида доклад қилган Охунбобоев саводсизликни «иккинчи душман» деб атаб, уни тугатиш маданият аҳиллари олдида турган шарафли вазифа эканлигини алоҳида уқтирди.

Й. Охунбобоевнинг бевосита иштироки билан 1930 йилда Самарқандда биринчи республика педагогика академияси ташкил қилинди. У шу академиянинг фахрий студенти қилиб қабул қилинган.

Отанинг давлат ва жамоатчилик ишларини бажаришга сарфлаган жуда катта куч-ғайратидан гувоҳлик берувчи мисоллар беҳисоб.

Й. Охунбобоев СССР Олий Советининг 1938 йил бошида бўлиб ўтган биринчи сессиясида СССР Олий Совети Президиуми Раисининг ўринбосари қилиб сайланди. Кўп ўтмай республикамиз меҳнаткашлари халқ оқсоқолини яна Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми Раислигига сайлашди. Бу юксак ишончни оқлаш, халққа астойдил хизмат қилишни Ота виждон амри деб биларди.

Улуғ Ватан уруши бошлангандан кейин халқ оқсоқолининг зиммасига янада улканроқ вазифалар тушди. Фронтга озиқ-овқат, мамлакат саноатига хом ашё етказиб бериш, бошқа жуда кўп масъулиятли юмушларни бажариш талаб қилинарди. Й. Охунбобоев Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг топшириғи билан йирик халқ қурилишларига бошчилик қилди. Унинг бевосита иштирокида Шимолий Тошкент, Фарғонада Сўх-Шоҳимардон, Юқори Учқўрғон каналлари қазилди. Душанбе—Қоратоғ канали, Косонсой сув омбори ва бошқа кўпгина объектлар қурилиши тугалланди. Йўлдош акани иш қаерда қизғин бўлса ўша ерда учратиш мумкин эди. Тошкент каналида биринчи кетмонни урган, Салор ГЭСи пойдеворининг дастлабки ғиштини қўйган ҳам Ота эди.

1941 йил 21 декабрда Тошкент вокзалидан Йўлдош Охунбобоев раҳбарлигидаги делегация фронтга жўнади. Ўзбекистон вакиллари жангчиларга 52 вагонда совға-салом олиб боришарди. Ота бошчилигидаги делегацияни Ғарбий фронт армияларининг вакиллари кутиб олди.

Республика президенти совет халқи душман устидан ғалаба қозонишига ишончи комил ҳолда фронтдан қайтиб келди. Бу пайтда у оғир хасталикка чалинган эди. Беаёв ўлим Отани орамиздан барвақт олиб кетди.

Вафотидан бироз олдин, жуда мураккаб операциядан сўнг ҳам Йўлдош Охунбобоев ўз хоҳиши билан Ўзбекистоннинг ҳамма областларини айланиб, ишчилар, колхозчилар, зиёлилар билан учрашди. У ҳамиша халқ орасида бўлишга интиларди. Халқ ҳам ўзининг муносиб фарзандини ҳамиша қалбининг тўрида сақлайди.

Н. СОДИҚОВА,
тарих фанлари доктори.

ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КАСАБА СОЮЗЛАРИ СОВЕТИГА— ВЦСПС МУКОФОТИ

Областимиз касаба союз ташкилотлари партия XXVI съезди қарорларини бажара бориб, социал страхование ва меҳнаткашлар ҳамда уларнинг фарзандлари саломатлигини муҳофаза этиш йўлида катта ишларни амалга оширмоқдалар. Область касаба союзлари давлат социал страхованиеси бюджети бўйича ўтган йили қарийб 260 миллион сўм сарфлади. Бу беш йилликнинг биринчи йилидагига нисбатан 25 процент кўп демакдир. 217,5 мингдан ортиқ ишчи ва хизматчи шу маблағ ҳисобига санаторийлар, пансионатлар, дам олиш уйлари, санаторий-профилакторийлар, туристик-соғломлаштириш лагерлари, парҳез таомлар учун бепул ва имтиёзли йўлланмалар олдилар. 207,8 мингдан ортиқ бола пионер лагерларида дам олиб, ўз саломатлигини мустаҳкамлади.

Меҳнаткашлар саломатлигини муҳофаза этиш ва давлат социал страхованиеси бюджетини бажариш юзасидан Тошкент область касаба союзлари Совети ўтган йилда эришган муваффақиятлари учун Бутуниттифоқ Марказий Касаба Союзлари Советининг 10 минг сўмлик мукофоти билан тақдирланди.

Редактор Н. НАСИМОВ.

Р—05926. Меҳнат Қизил Байроқ ордени босмахонаси. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг ИНДЕКС: 64684. А. 1738. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12